

תכנית אסטרטגית לאשכול נגב מזרחי

דצמבר 2021

2013 – הקמת האשכול

15 רשויות

(עיריות, מועצות מקומיות, מועצות אזוריות)

כ 40% משטח המדינה

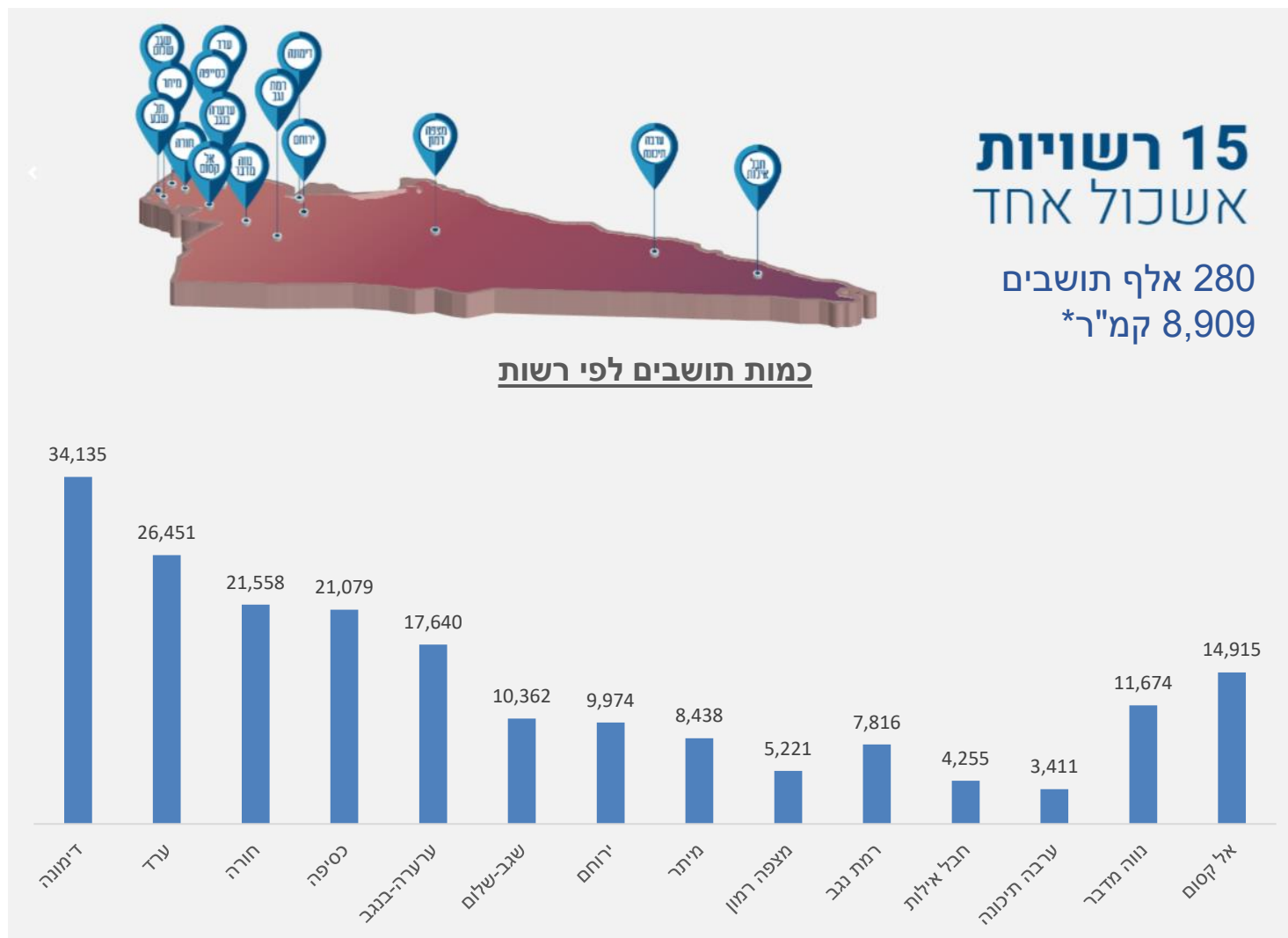
(מ.א. רמת נגב ואילות – 75% משטח האשכול)

למרות המרחב – רוב אוכלוסיית האשכול מרוכזת ברדיוס של כ- 20 ק"מ

משאבי טבע ונוף

אוכלוסייה מגוונת חברתית וכלכלית

מרחקים עצומים בין הרשויות (ביחס לישראל)

מטרת התוכנית

בעיות ואתגרים

עקרונות התכנית

כיווני פיתוח ומיקוד

סיכום והמלצות

מה זה אומר מנועי צמיחה כלכליים

- הגדלת היצע ומגוון התעסוקה
- קידום תעסוקה איכותית בשכר גבוה
- גיבוש אקו-סיסטם עסקי
- פיתוח וניהול אזורי תעשייה מרחביים
- קידום ופיתוח תיירות
- נענד

מטרת התכנית: גיבוש אסטרטגיה לפיתוח כלכלי אזורי

השאלות המרכזיות הן:

- באילו תחומי כלכלה לפעול?
- מהם הצעדים הנדרשים מהאשכול?
- איך לבצע אותם (עקרונות תכנית עבודה)

הכל בהתאם ליתרונות יחסיים של האזור ושל האשכול:

- מה מייחד את האזור, שמאפשר לו להתחרות כלכלית ולייצר ערך כלכלי משמעותי?
- באילו תחומים יש לפעילות אזורית ואשכולית ערך מוסף?

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

על אילו פרמטרים אנחנו מעוניינים להשפיע בראי הפיתוח הכלכלי

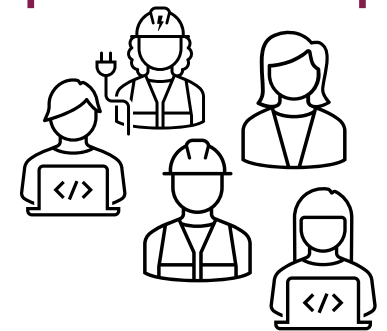

ה"מקום" לעסקים

- נגב מזרחי יהיה אזור מושך עסקים מגוונים ויהיה מוקד לחדשנות כלכלית ובפרט התעשייה המתקדמת, התיירות, החקלאות והאנרגיה
- האזור יציע מגוון רחב ורב של משרות איכותיות בשכר גבוה לצד משרות המאפשרות שיתוף כלל תושבי האשכול על מנת לאפשר צמיחה מכלילה
- הכלכלה האזורית תהיה כוח משיכה לאומי שתוביל לצמיחת הרשויות

ה"מקום" למועסקים

- האשכול ישמש אבן שואבת לאוכלוסייה מגוונת בעלת השכלה וכישורים רבים
- תושבי האשכול ייהנו מהיצע משרות מגוון במרחב האשכול ומחיבוריות וקישוריות למוקדי תעסוקה לאומיים באמצעות תשתיות תחבורה ותקשורת
- תעסוקה לא תהיה חסם למשיכת אוכלוסייה אלא אבן שואבת

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

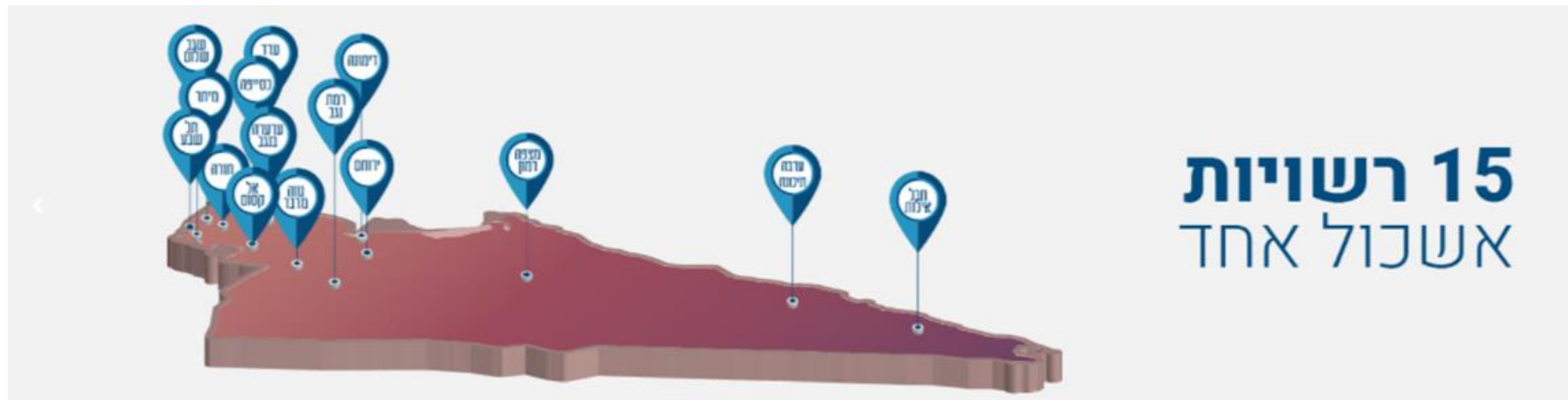
מקום מושך עסקים ומועסקים – מה הם צריכים קודם?

ה"מקום" לעסקים

- קיום היצע כ"א מוכשר
- תשתיות תחבורה ותקשורת מפותחות ומתקדמות
- מוקדי תעסוקה ותעשייה מפותחים
- מענה מקיף לעסק (סטטוריקה הכשרות, תחבורה וכד')

ה"מקום" למועסקים

- אפשרויות תעסוקה איכותיות ומגוונות קרובות לבית:
- אזורי תעסוקה ותעשייה מפותחים
- מוקדי חדשנות ואפשרויות תעסוקה מרחוק
- מוקדי תעסוקה מקומיים
- תשתיות תחבורה שמחברות את היישובים עם מוקדי תעסוקה (ב"ש והמרכז)

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

בעיות ואתגרים מרכזיים

הנגב מזרחי – שילוב בעיות של פריפריה גיאוגרפית ופריפריה חברתית

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

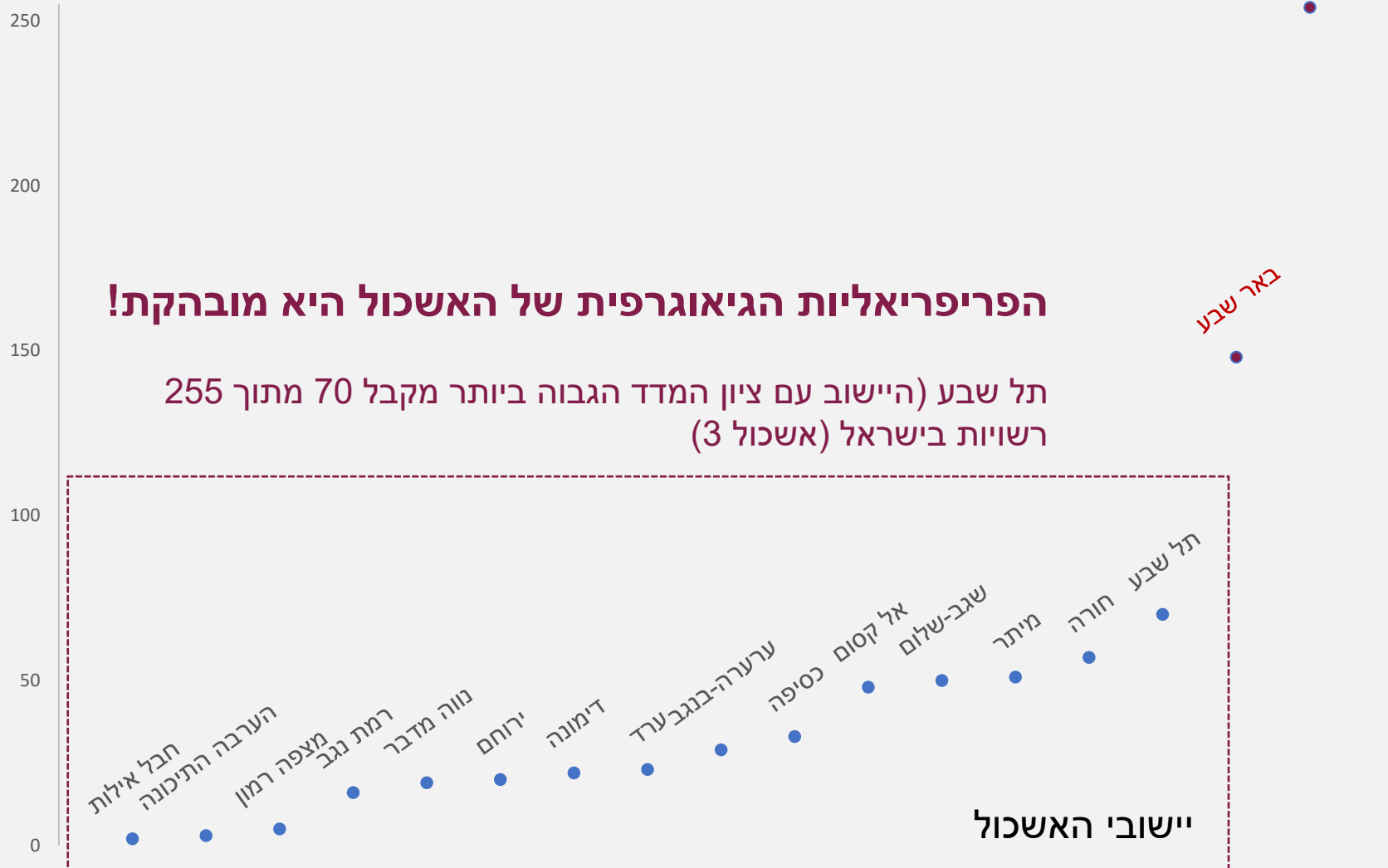
כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

דירוג
(מ-1 עד 255, 1 הפריפריאלי ביותר)

הפריפריאליות הגיאוגרפית של האשכול היא מובהקת!

תל שבע (היישוב עם ציון המדד הגבוה ביותר מקבל 70 מתוך 255
רשויות בישראל (אשכול 3)

שטח עצום ומיעוט אוכלוסייה

האשכול פרוס על פני 40%
משטח מדינת ישראל וכולל

פריסה גיאוגרפית!

מספר מועצות אזוריות
גדולות מאד בשטחן.
גם האוכלוסייה הבדואית
פזורה על פני שטח רחב.
קושי באספת שירותים וניצול
יתרונות לגודל בהיעדר מוקדי
אוכלוסייה גדולים

55%

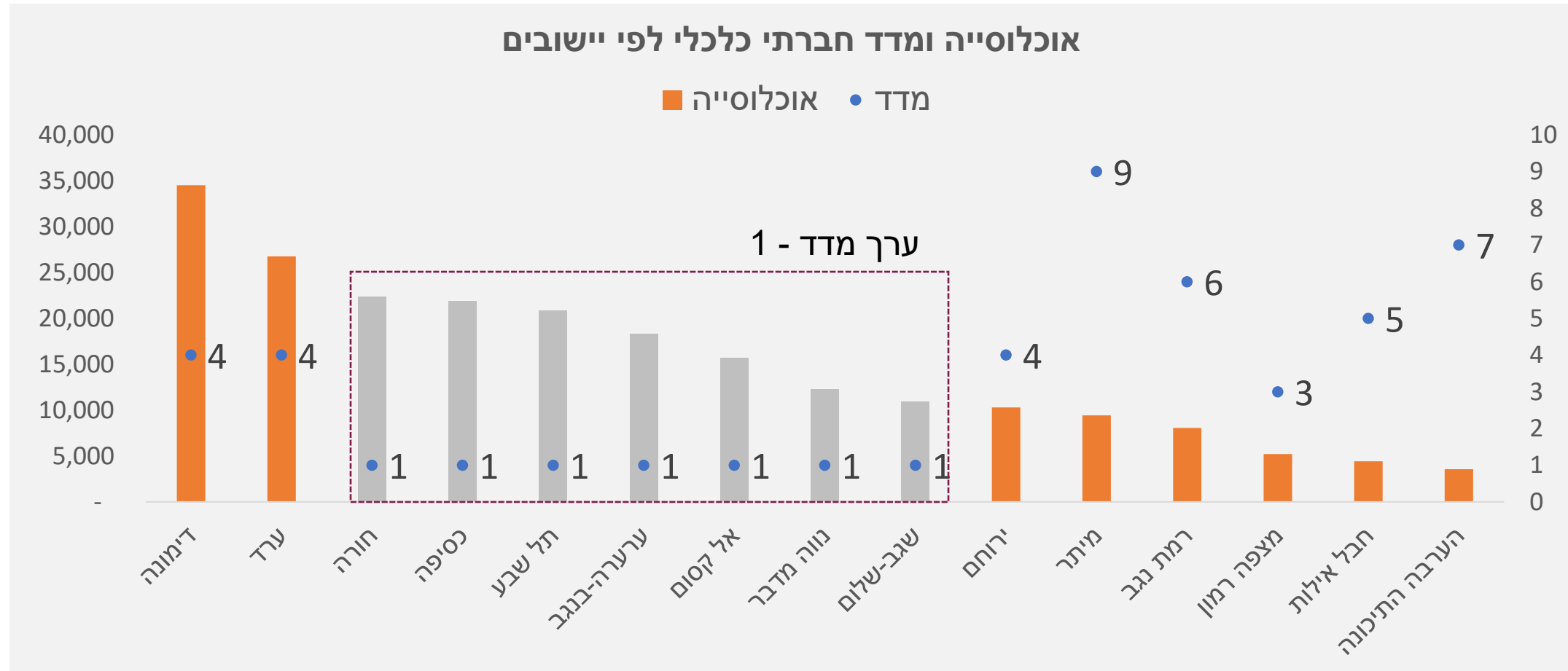
מתושבי האזור (הרשומים)

מתגוררים ביישובים הבדואים (בפועל
כנראה, הרבה יותר לאור קשיי רישום)

90%

מאוכלוסייה האזור

(הרשומה) מתגוררים ביישובים במדד
חברתי כלכלי עד 1-4

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

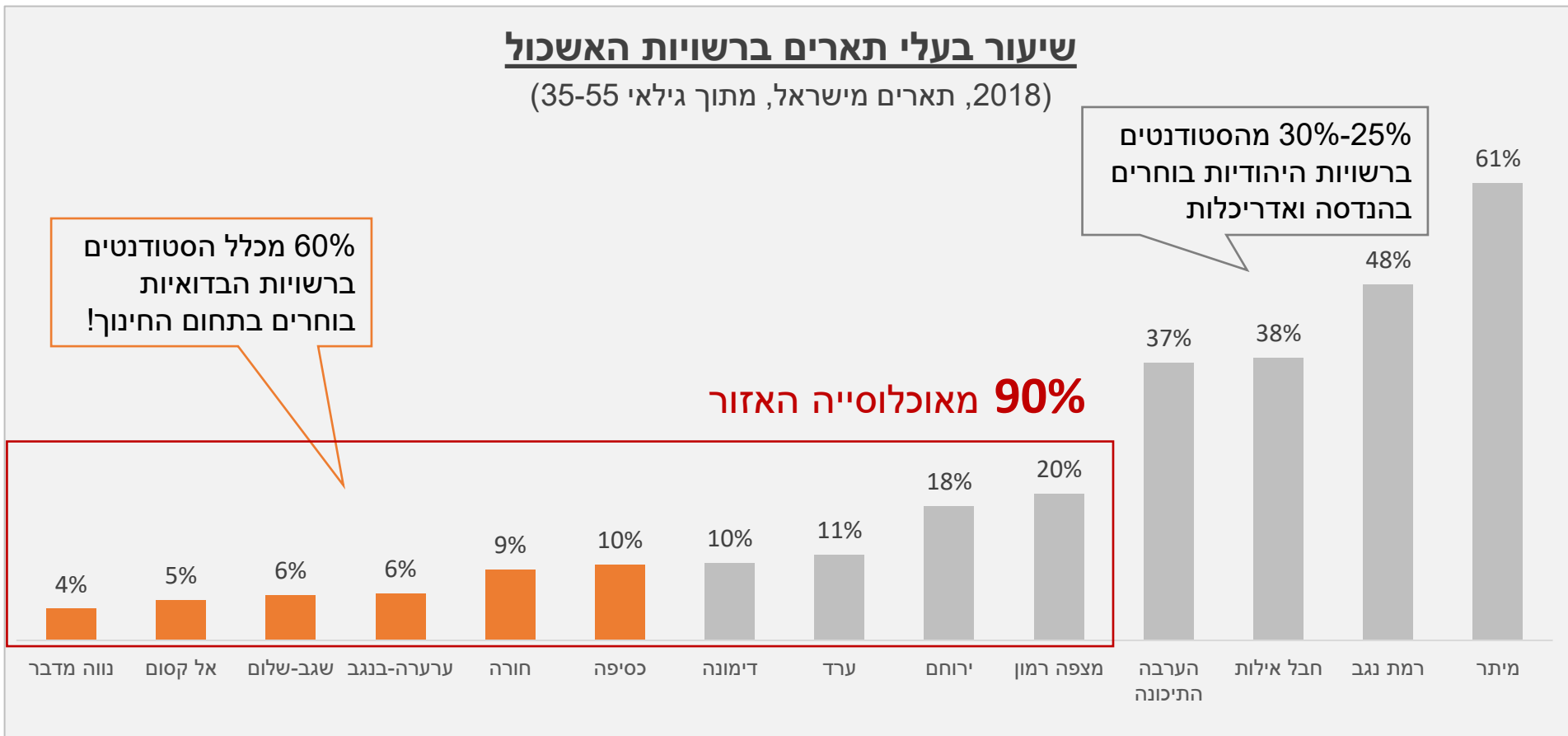
כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

האשכול מתאפיין בשיעורי השכלה נמוכים יחסית, כאשר ברשויות שבהן מתגוררת אוכלוסייה מבוססת יותר יש שיעור גבוה יותר של בעלי השכלה. השכלה נמוכה מקשה על פיתוח תעסוקה עתירת ידע, שדורשת הון אנושי משכיל

שיעור בעלי תארים ברשויות האשכול

(2018, תארים מישראל, מתוך גילאי 35-55)

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

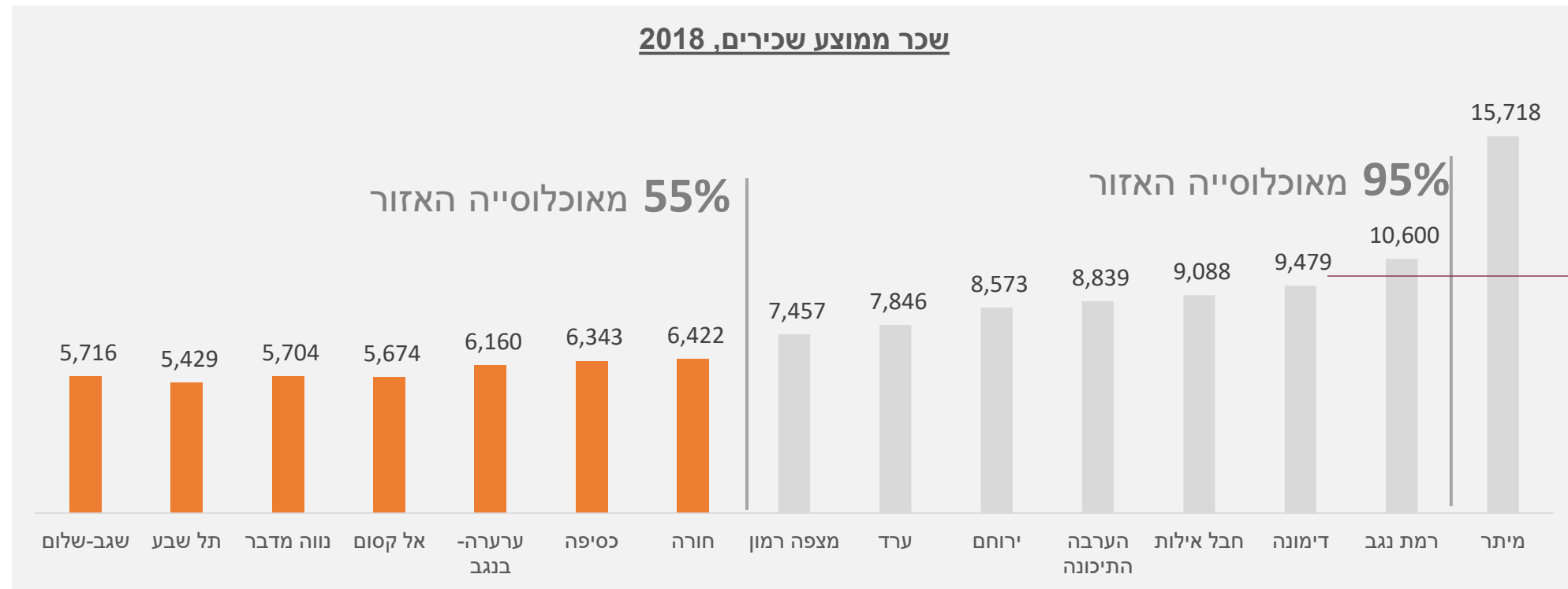
כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

מאפייני ההשכלה מתבטאים גם ברמות השכר של השכירים:

55% מהאוכלוסייה מרוויחה כ-2/3% מהשכר הממוצע (נכון ל-2019, כ-90%

מהאוכלוסייה מרוויחה עד שכר הממוצע במשק)

שיעור גבוה של לא מועסקים ברשויות הבדואיות

באזור מוקדי אבטלה משמעותיים באוכלוסייה הבדואית

3.2 שיעורי האבטלה* ביישובי הבדואים בנגב
(מקור: שירות התעסוקה) י

ביישובים המוכרים ובמועצות האזוריות

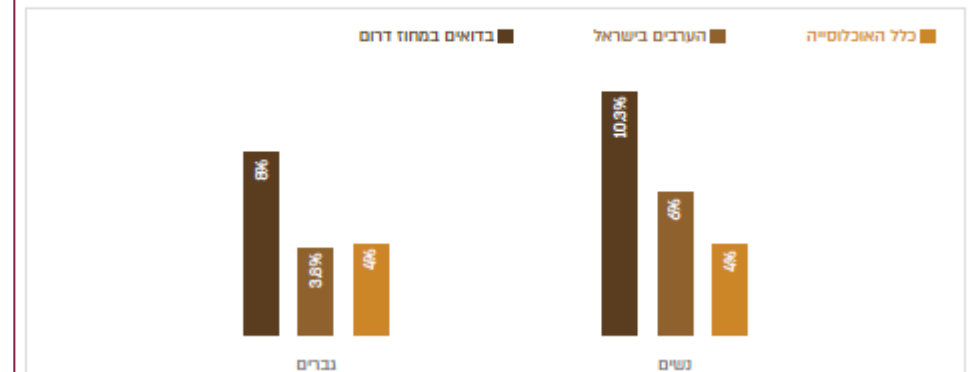
	אפריל 2020	דצמבר 2019	דצמבר 2018	
מועצה אזורית אל-קסום	52.8%	24.6%	22.43%	
כסייפה	36.6%	19%	18%	
ערערה בנגב	30%	18.5%	18.23%	
לקיה	25.36%	11.36%	11%	
תל שבע	29%	11.4%	11%	
שגב שלום	20.73%	10.25%	9.61%	
חורה	25.58%	9.66%	9.55%	
רהט	21.67%	9.45%	8.9%	
מועצה אזורית נווה מדבר	20.75%	7%	7%	

דוח מרכז המחקר של הכנסת, 2021

שיעור הבלתי מועסקים בקרב גברים ונשים בדואיים גבוה בהרבה מחלקם באוכלוסייה

3.1 שיעור המועסקים והבלתי מועסקים בקרב הבדואים בני 15-64 במחוז דרום – 2018
(מקור: סקר כח אדם של הלמ"ס והשנתון הסטטיסטי לשנת 2019)*

שיעור הבלתי מועסקים בגילים 15-64

מטרת התוכנית

בעיות ואתגרים

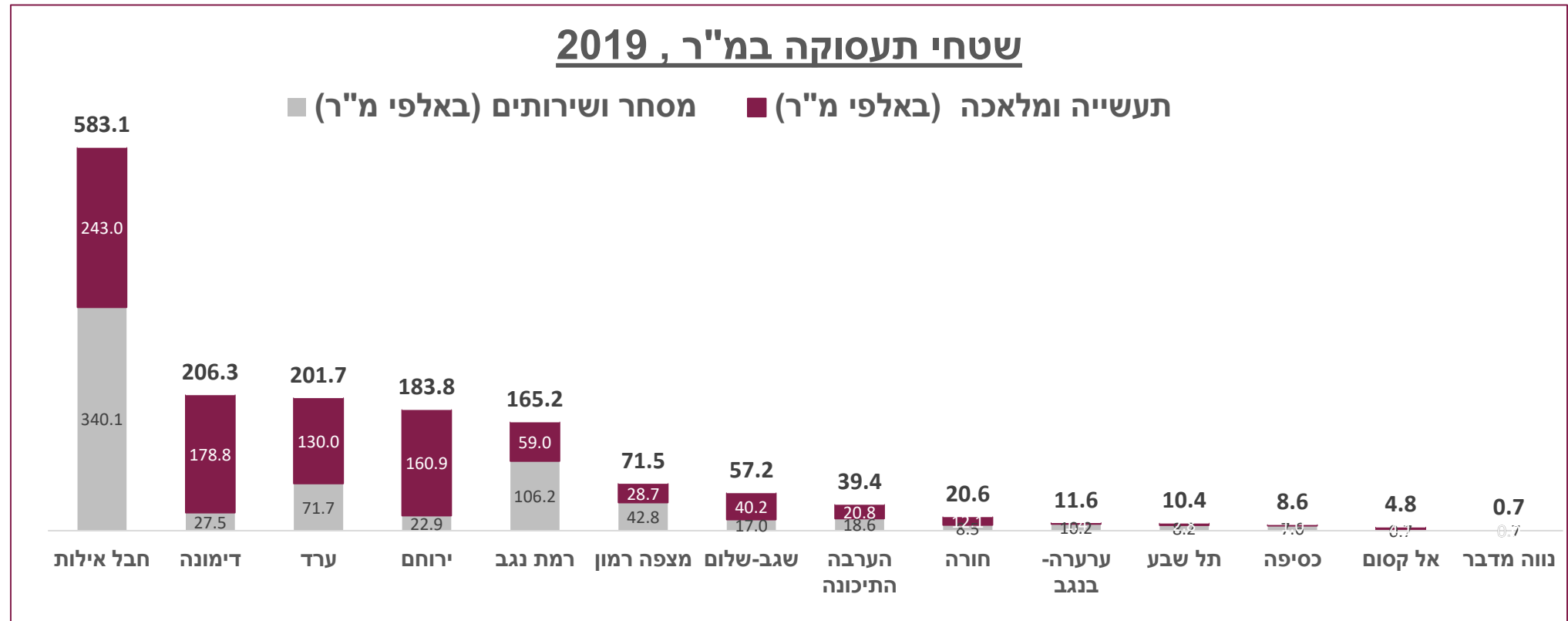
עקרונות התכנית

כיווני פיתוח ומיקוד

סיכום והמלצות

מאפייני תעסוקה לפי רשויות

באזור מיעוט מוקדי תעסוקה ומסחר ושיעור גבוה יחסית של תעשייה ומלאכה, המרוכזים בשטחי הרשויות הגדולות או בשטחים שאינם בגבול המוניציפאלי של האשכול (ים המלח, נאות חובב וכד')

מטרת התוכנית

בעיות ואתגרים

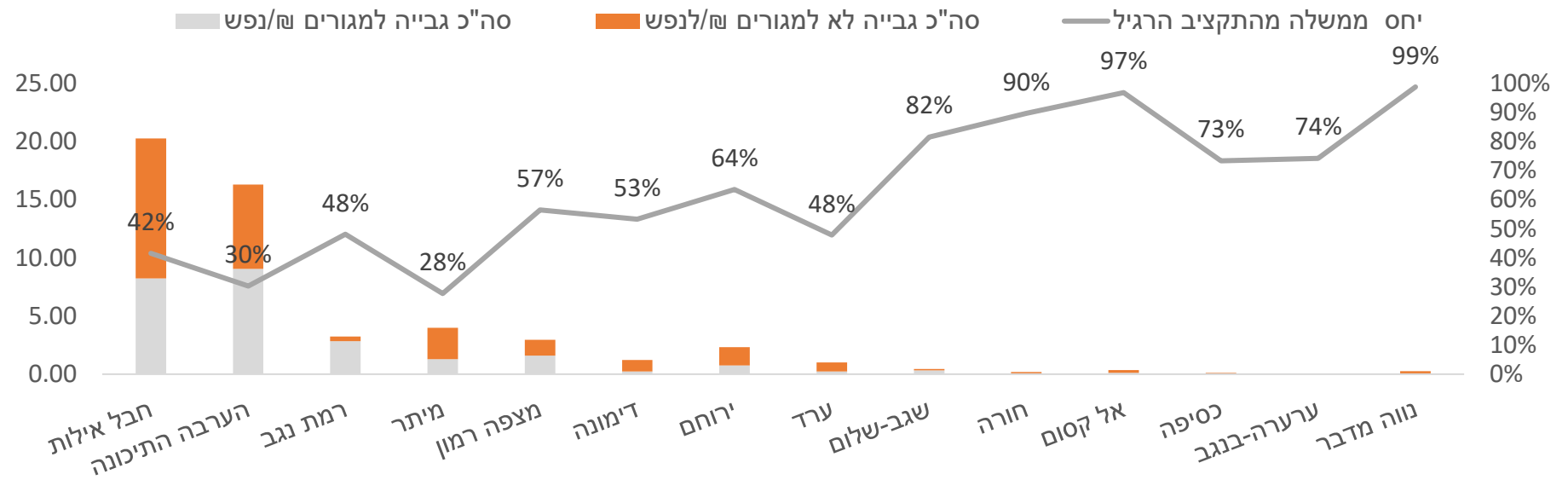
עקרונות התכנית

כיווני פיתוח ומיקוד

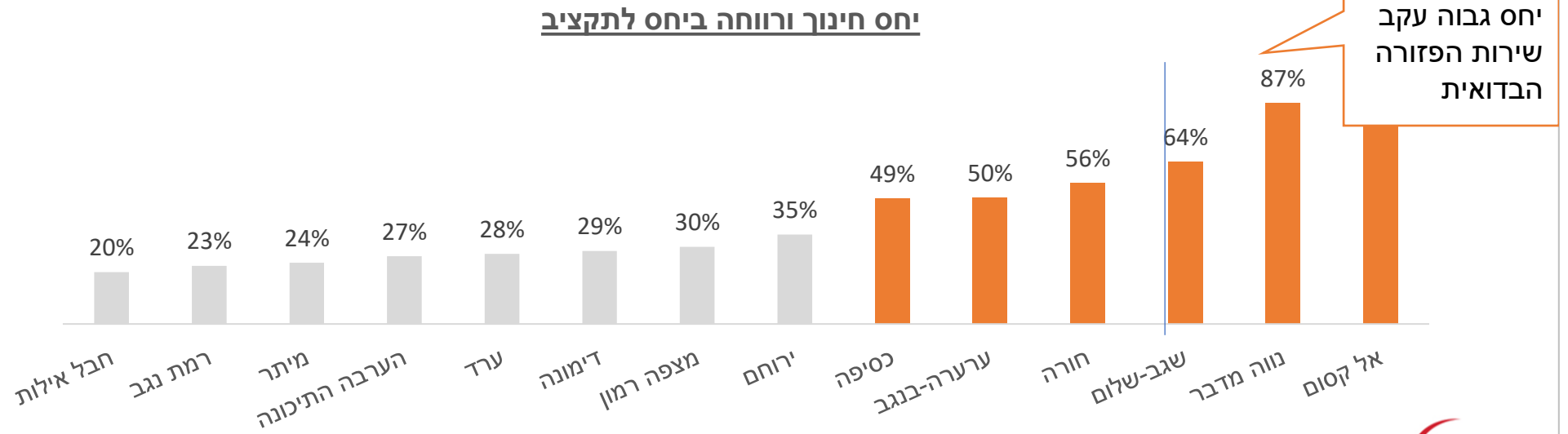
סיכום והמלצות

מאפייני תעסוקה לפי רשויות

גביית ארנונה ויחס הכנסות ממשלה מהתקציב

יחס חינוך ורווחה ביחס לתקציב

בעיות עיקריות – מאפייני כלכלת האזור

ניתן לשינוי ארוך טווח

מגזר כלכלי – מיקוד בענפים בשכר נמוך (תעשייה, חינוך) מצביע על אפשרויות התעסוקה במרחב

משלח יד – ריבוי בעבודות לא מקצועיות נגזר מהשכלה ומצאי העסקים

שיעור גבוה של לא מועסקים -נגזר מהשכלה ואפשרויות תעסוקה במרחב

שכר ממוצע נמוך - המדד הכולל שנגזר ממאפייני הכלכלה האזורית

השכלה – שיעורי השכלה נמוכים - (השכלה והכשרה היא סוגית מפתח במשיכת עסקים מתקדמים)

תשתיות – תחבורה, חשמל, תקשורת - חסם להגעת עסקים שזקוקים לכך להגיע לאזור

בעיות סטטוטוריקה בקרקע – הסדרת קרקעות החברה הבדואית - חסם לפיתוח כלכלי של החברה הבדואית

לא ניתן לשינוי

פריפריאליות – יחסי פריפריה מרכז מכתבים דפוסי כלכלה אזורית

• תופעה כלל עולמית

• מיקוד תעשיות עתירות ידע ושירותים במרכז

פריפריה גיאוגרפית כן, פריפריה חברתית – לא!

מרחב עצום (ביחס לאוכלוסייה)

קושי בניהול ואספקת שירותים, קושי בניצול

משאבים ציבוריים העדר תשתיות

עקרונות התוכנית

מהם עקרונות הפיתוח לאור האתגרים

באילו תחומים?

מיקוד במגזרי כלכלה בעלי יתרונות יחסיים!

תוך הבנה של מערכת הכוחות הכלכליים שפועלים במרחב ובמדינה

מחוז דרום כולל רק 3% !! מהבנייה למשרדים בישראל – מצביע על ביקושים נמוכים וקושי לקידום

20% מהעובדים בכרייה, חציבה ותעשייה הם במחוז דרום – מצביע על יתרונות יחסיים בולטים

מגזרי כלכלה בולטים עם יתרון יחסי: תעשייה, תיירות, אנרגיה, חקלאות

מה עושים?

תחומים בהם לאשכול יתרון לגודל מובהק

הסרת חסמים ומשיכת עסקים

מענה לעסקים ויוזמות מקומיות

פיתוח מוקדי פעילות נוספים – הכנסת עוד שחקנים למרחב, התבססות על הון סמי-ציבורי

עידוד פעילות מו"פ

שיווק ופרסום

טיפול בתשתיות

צמצום פערים הכרחי לתמיכה בפעילות כלכלית (תחבורה, תקשורת, חשמל)

הנגשת טכנולוגיה וידע קיימים

חיזוק וביסוס מגזרי כלכלה קיימים באמצעות כלים מוכחים (מינימום סיכון בהשקעה) –

מיצוי פוטנציאל ההון האנושי

הגדלת היקף הכשרות והשכלה ליצירת הון אנושי

איך עושים?

צורת פעולה - Reach out, פרואקטיביות

יצירת תשתית לתשתיות (גיוס "א!!!")

מקסום תקציבים ממשלתיים

שיתוף פעולה עם כולם

לא עושים!

בחירת תחומים "סקסיים" ופופולאריים בחירת סוסים מנצחים הופכים ליזמים כלכליים (סיכון גבוה) נכנסים לתחרות עם הרשויות המקומיות

מטרת התוכנית

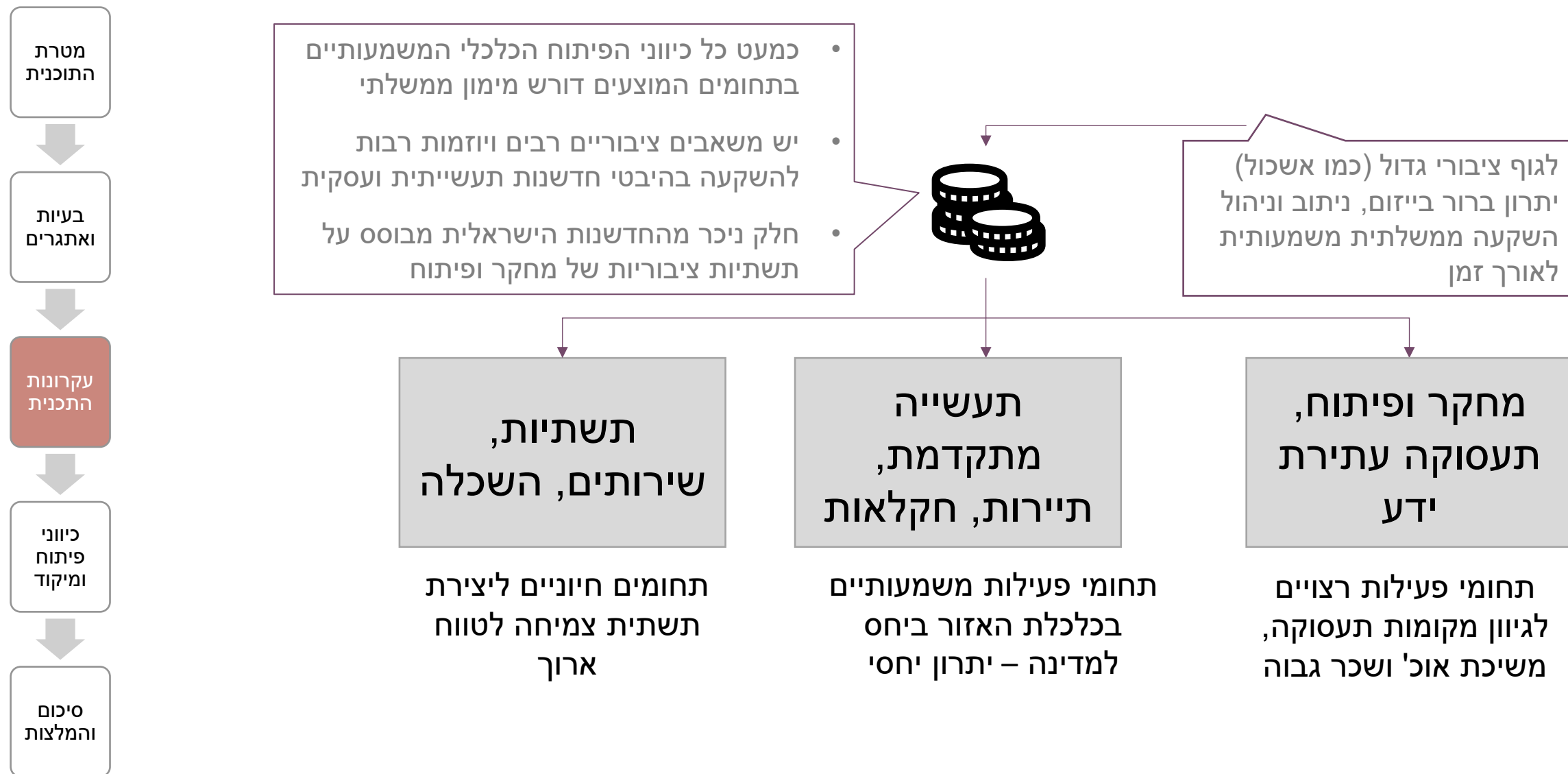
בעיות ואתגרים

עקרונות התכנית

כיווני פיתוח ומיקוד

סיכום והמלצות

פיתוח האזור טמון בהשקעה אפקטיבית של משאבים ציבוריים

הון פרטי יבוא בעקבות השקעת הון ציבורי

מפתחות להצלחה של המנהיגות הפוליטית

מרכיבי התקציב לפיתוח כלכלי אזורי של האשכול

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

מיסי עסקים/
רשויות

- למשל – חברות בתאגיד תיירות
- שיתוף תקנים, למשל יום פעילות אשכולי של רכז אסטרטגיה ברשות

תקנים ממשלתיים
(בעיקר משרד הפנים,
כלכלה)

- למשל – ניהול אז"ת, הקמת זירת חדשנות, רכזי הכשרות ותעסוקה וכד'

פרויקטים תשתית משותפים (PPP),
תקורות ממתן שירות לרשויות
ולממשלה

- למשל – מנהלת אז"ת, סולארי, פיתוח תשתיות, היסעים, טיפול בפסולת וכד')

- פיתוח כלכלי הוא תחום "חדש" יחסית בקרב רשויות מקומיות ואשכולות
- הנכונות לשלם עבורו אינה גבוהה, על אחת כמה וכמה שמדובר שרשויות עניות
- חלק ניכר מפעילויות הפיתוח הכלכלי הנדרשות על ידי האשכול הוא הסרת חסמים, תכנון ומיפוי, עידוד מו"פ – פעילויות שקשה לראות את התועלת המיידית שבהם (תשתית רכה)

תקצוב הפעילות הכלכלית לפיתוח האזור יתבצע בעיקר ע"י הרחבת הפעילות המניבה של האשכול בתחום שירותי הציבור (כניסה לנעלי הממשלה או הרשויות)

פונקציות נדרשות בתוכנית בהשוואה למבנה ארגוני מוצע

ישנה גמישות במבנה התפעולי – יש לבחון אילו פונקציות נדרשות באיזה שלב. אין הכרח להקים את מלוא הפונקציות המוצעות בתכנית

בשל היקף פעילות נוכחי מצומצם וכיוון שמדובר בגופים חדשים, חלק מהפונקציות נמצאות תחת גוף אחד. גידול בפעילות ידרוש מבנה ארגוני יעיל. למשל:

- **ביצוע תשתיות** (כיום א.ת. מבוצעים באחריות א.ת.). יש מקום להרחיב את השירות ולרכז בגוף ייעודי מתמחה
- **מתן מענה לתעשייה/עסקים** (כיום מרוכז במנהלת א.ת.) יש מקום להרחיב למפעלים מחוץ לא.ת. מנהלים
- **הכשרות כ"א** – כיום מרוכז באגף חברה – יש לבחון הקמה של אגף נפרד להכשרות תעסוקה
- **חדשנות** – כיום מטופל חלקית. יש מקום לבחון מנהלת ייעודית או חלוקת משימות נוספות על בסיס האגפים האחרים

מבנה ארגוני מצב קיים*

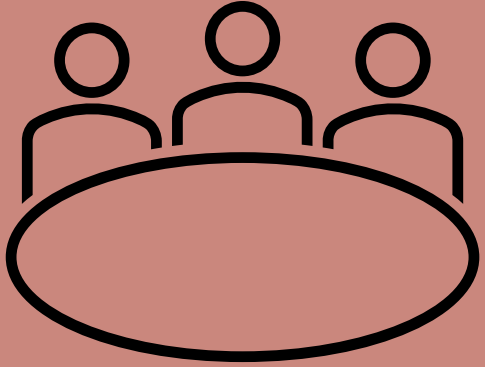
לקוח מתוך מצגת האשכול

פונקציות נדרשות תכנית אסטרטגית

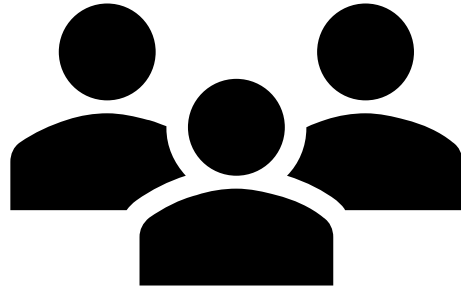

התוכנית המוצעת בוצעה באמצעות פגישות רבות ושיתוף ציבור נרחב

הקמת פורום
בכירים אסטרטגי
לגיבוש ויישום
התוכנית

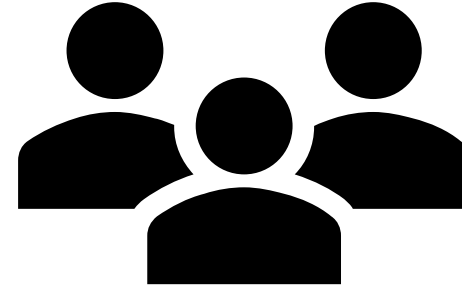

תשתית ארגונית
הכרחית לשיתוף
פעולה ומימוש
התוכנית!

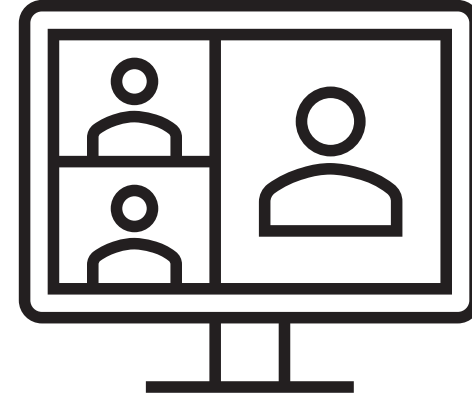
פגישות עם ראשי
הרשויות והבכירים,
נציגי ממשלה, גופים
ציבוריים ובעלי עניין

(מעל 100 פגישות!)

כנס גדול בירוחם
להצגת עיקרי
התוכנית

(מעל 50 משתתפים
מהרשויות)

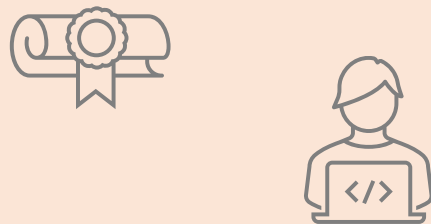
ישיבות עבודה
שוטפות עם
צוות האשכול

כיווני פיתוח ומיקוד

עולמות תוכן מרכזיים לפיתוח (מגזרים כלכליים)

נבחרו 4 תחומי פעילות כלכליים לצמיחה יציבה וארוכת טווח של האזור
התחומים נבחרו על בסיס היתרונות היחסיים של האזור

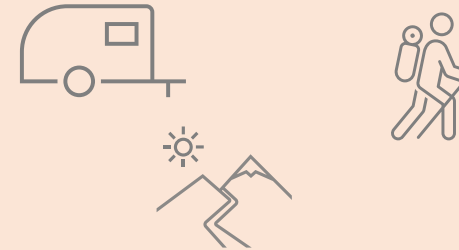
הון אנושי ותעסוקה מתקדמת

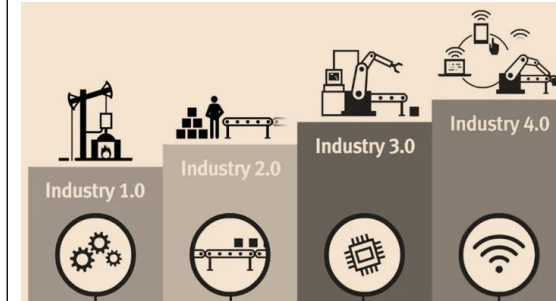
תשתיות

תיירות

תעשייה 4.0

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

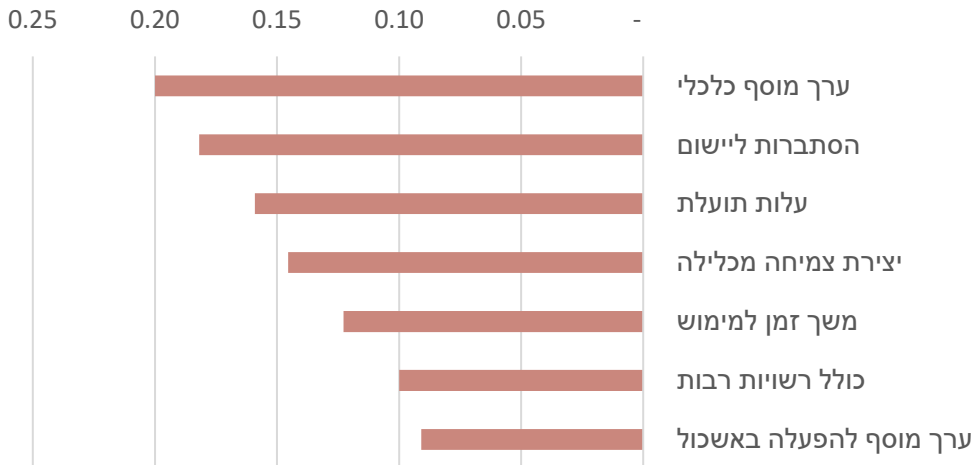
כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

מודל דירוג מנועי הצמיחה של פורום הבכירים - לנספח

פורום הבכירים ביצע דירוג של מנועי
הצמיחה שהוצגו באמצעות מתן משקל
לקריטריונים עצמם ובאמצעות מתן ציון
לכל אחד מהמנועים

דירוג הקריטריונים לשיפוט המנועים

ממוצע	תשתיות תחבורה ותכנון	תעשייה	תיירות	איכות סביבה ופיקוח	חקלאות	הכשרות, חינוך ותעסוקה	אנרגיה	דיגיטציה	רחפנים ותעופה
ערך מוסף כלכלי	3.6	3.8	3.0	2.3	2.7	2.0	2.0	1.5	1.3
עלות תועלת	3.3	3.5	3.0	2.5	2.3	2.2	1.8	1.5	2.0
משך זמן למימוש	2.4	3.2	3.0	2.8	3.0	2.0	3.0	2.8	1.0
הסתברות ליישום	3.4	3.0	3.4	2.7	3.0	3.3	2.8	2.0	2.0
ערך מוסף להפעלה באשכול	4.2	3.3	3.7	3.0	2.3	2.0	2.5	2.3	1.3
כולל רשויות רבות	4.6	3.4	3.6	2.7	1.7	2.3	1.7	2.8	2.0
צמיחה מכלילה	3.8	3.4	3.4	3.0	2.3	2.8	2.0	2.3	1.0
	3.6	3.4	3.3	2.7	2.5	2.4	2.2	2.2	1.5

מטרת התוכנית

בעיות ואתגרים

עקרונות התכנית

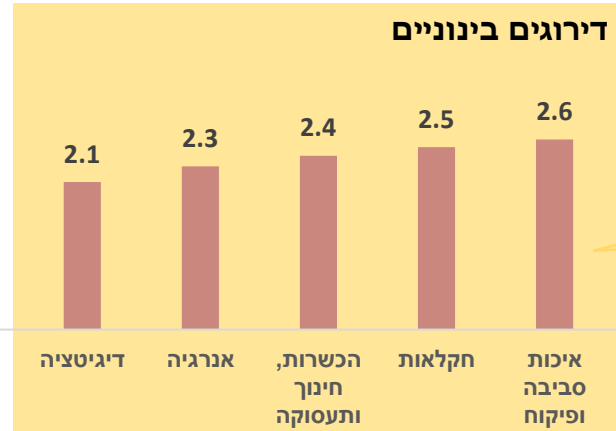
כיווני פיתוח ומיקוד

סיכום והמלצות

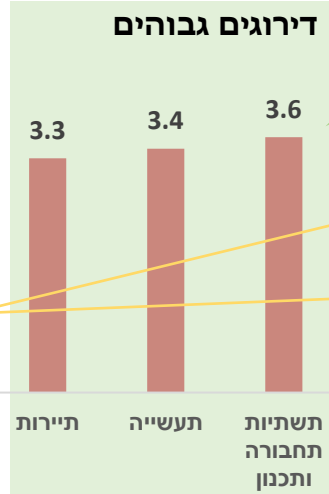
דירוג מנועי הצמיחה של פורום הבכירים (שלושת ה- ת')

דירוג משוקלל מנועי הצמיחה

דירוג נמוך

דירוגים גבוהים

תשתיות, תעשייה ותיירות דורגו במקומות הראשונים
בהפרש ניכר מעיד על ההכרה במנועי הצמיחה הכלכליים העיקריים והברורים לצד הפערים המשמעותיים שיש בנושא התשתיות שמהוות חסם משמעותי לפעילות כלכלית לצד איכות חיים

שאר המנועים דורגו בעדיפות משנית: איכות סביבה ופיקוח, הכשרות חינוך ותעסוקה ודיגיטציה הם נושאים רוחביים הקשורים מאד לאיכות החיים ולתשתיות טווח ארוך החשובות מאד להתפתחות האזור. חקלאות ואנרגיה הם מנועי צמיחה כלכליים נוספים אך שמדורגים נמוך יותר בשל היותם ממוקדים ברשויות מועטות וערך מוסף נמוך יחסית

• הפורום הדגיש את חשיבות נושא התשתיות לפיתוח כלכלי של האזור ואיכות החיים

• מגזרי התעשייה המתקדמת (כולל אזורי תעשייה ונושא התיירות זכו לציונים הגבוהים ביותר)

• תחומים נוספים זכו לציונים בינוניים ומעידים על חשיבות נמוכה יותר לאור שקלול הקריטריונים

תעשייה זוכה לציונים גבוהים לאור בשל צפי להשפעה משמעותית מבחינה כלכלית

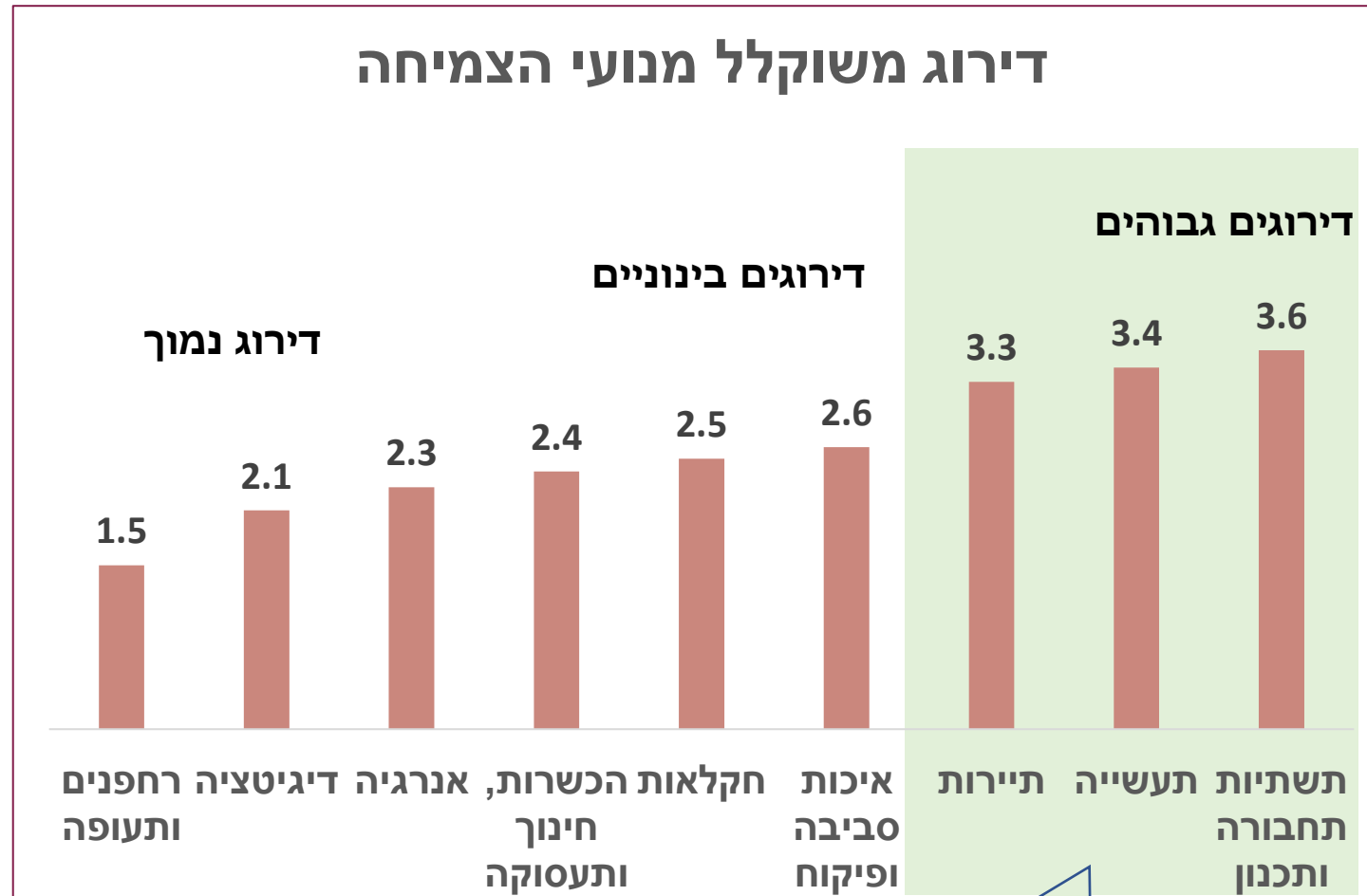
נושא **התשתיות** מקבל ציונים גבוהים במיוחד לאור התפקיד המשמעותי שמייחסות הרשויות לאשכול ולעובדה שהוא בעל השפעה רבה על כל המרחב

נושא **התיירות** מקבל ציונים גבוהים במיוחד לאור הערך המוסף שיש בהפעלה אשכולית והיקף הרשויות הרלוונטי

ממוצע	תשתיות ותכנון	תעשייה	תיירות	איכות סביבה ופיקוח	חקלאות	הכשרות, חינוך ותעסוקה	אנרגיה	דיגיטציה	רחפנים ותעופה
ערך מוסף כלכלי	3.6	3.8	3.0	2.3	2.7	2.0	2.0	1.5	1.3
עלות תועלת	3.3	3.5	3.0	2.5	2.3	2.2	1.8	1.5	2.0
משך זמן למימוש	2.4	3.2	3.0	2.8	3.0	2.0	3.0	2.8	1.0
הסתברות ליישום	3.4	3.0	3.4	2.7	3.0	3.3	2.8	2.0	2.0
ערך מוסף להפעלה באשכול	4.2	3.3	3.7	3.0	2.3	2.0	2.5	2.3	1.3
כולל רשויות רבות	4.6	3.4	3.6	2.7	1.7	2.3	1.7	2.8	2.0
צמיחה מכלילה	3.8	3.4	3.4	3.0	2.3	2.8	2.0	2.3	1.0

בחירת תחומים מרכזיים ע"י הפורום האסטרטגי

גיבוש תוכניות עבודה ותיקי פרויקט לאור דירוג הפורום המקצועי

- הפורום הדגיש את חשיבות נושא התשתיות לפיתוח כלכלי של האזור ואיכות החיים
- מגזרי התעשייה המתקדמת (כולל אזורי תעשייה) ונושא התיירות זכו לציונים הגבוהים ביותר
- תחומים נוספים זכו לציונים בינוניים ומעידים על חשיבות נמוכה יותר בעיני הצוות

תחומי הפיתוח המרכזיים – תעשייה מתקדמת

מטרת
התוכנית

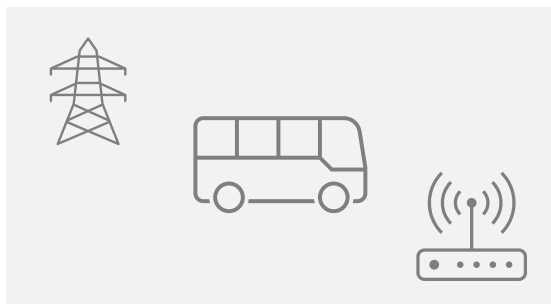
בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

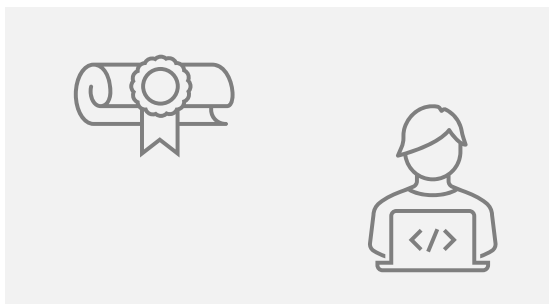
כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

תשתיות

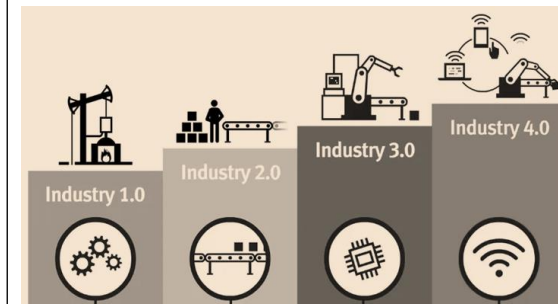
תעסוקה מתקדמת

תיירות

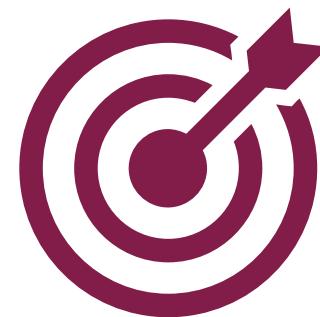

תעשייה 4.0

- לאזור הדרום יש יתרונות יחסיים בתחום התעשייה, שלא נוצלו עדיין - היצע קרקע גדול, זמינות וכ"א.
- בשנים האחרונות נבנו בממוצע שנתי כ- 175 אלף מ"ר בכל אזור הדרום (סה"כ כ 30 אלף מ"ר בשנה ביישובי האשכול),
- תחומי פיתוח כלכלי אפשריים - עיקר הבנייה היום בישראל היא הרחבה של מפעלים קיימים ומיעוט מפעלים חדשים
- יש להכניס חדשנות למפעלי התעשייה המסורתית לצמיחה יציבה וארוכת טווח של האזור
- האתגר הוא גם למשוך חלק מהביקוש הארצי, שיכול להגיע מהמרכז

חזון

האזור ישמש:

- מוקד של תעשיות ייצור מתקדמות המטמיעות טכנולוגיות state of the art
- מוקד העסקה של עשרות אלפי מועסקים
- עוגן כלכלי ומנוע צמיחה המאפשר מגוון מקומות תעסוקה איכותית בשכר גבוה ותוך יצירת צמיחה מכלילה לכל סוגי האוכלוסייה

מטרות

- הרחבת הפעילות התעשייתית הכלכלית (ניצול יתרונות יחסיים)
- העלאת פריון במפעלים לשיפור כושר התחרות
- פיתוח א.ת. בכל יישוב – לחיזוק הכלכלה המקומית, הרחבת מעגל עבודה והוצאת מטרדים
- יצירת מרכז חדשנות מקומי לתעשייה מתקדמת
- הכנת תשתית לקליטת פרויקטים של תעשייה לאומית

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

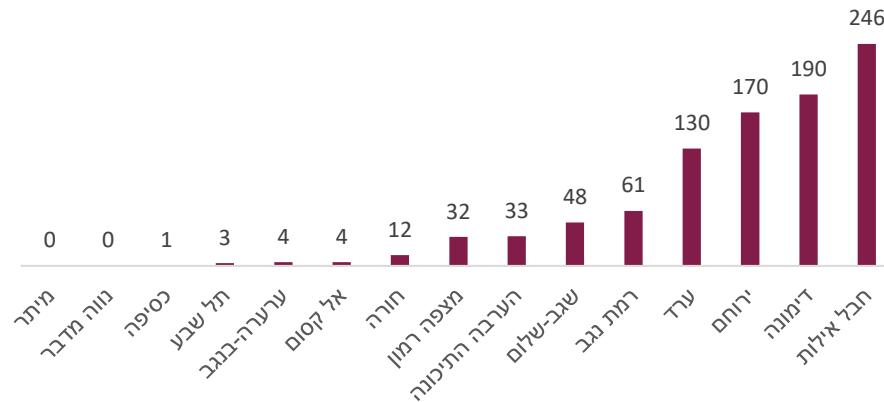
כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

תעשייה – מגזר הכלכלי הבולט באשכול

סה"כ כ- 950 אלף מ"ר לתעשייה ביישובי האשכול

מ"ר בנוי לתעשייה ומלאכה

מסביב לאשכול:

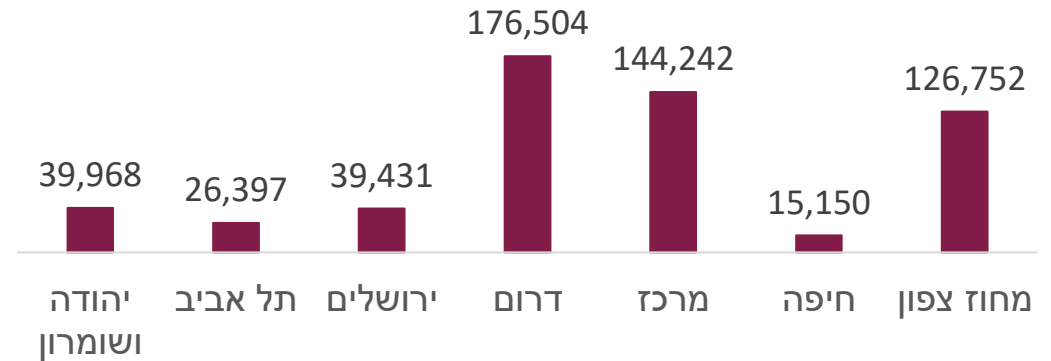
1. נאות חובב (כ 400 אלף מ"ר?)
2. מפעלי רותם ומפעלי ים המלח (כמיליון מ"ר)

האשכול כולל עתודות קרקע גדולות לתעשייה

בדרום מרוכזים מפעלי תעשייה מהגדולים בישראל

מועסקים בתעשייה בדרום	83 אלף
מכלל המועסקים בתעשייה בארץ	19%
מכלל המועסקים באשכול	16.5%

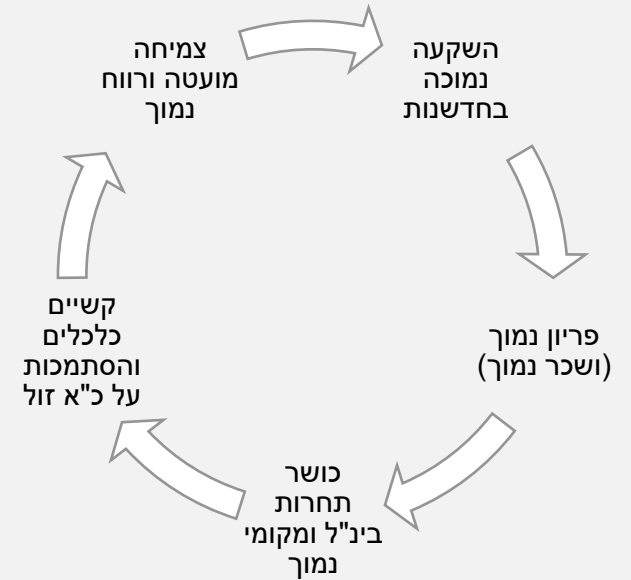
התחלות בנייה לתעשייה ואחסנה (מ"ר)
- ממוצע שנתי 2015-2019

פיתוח תעשייה מתקדמת – התמודדות עם מספר אתגרים משמעותיים

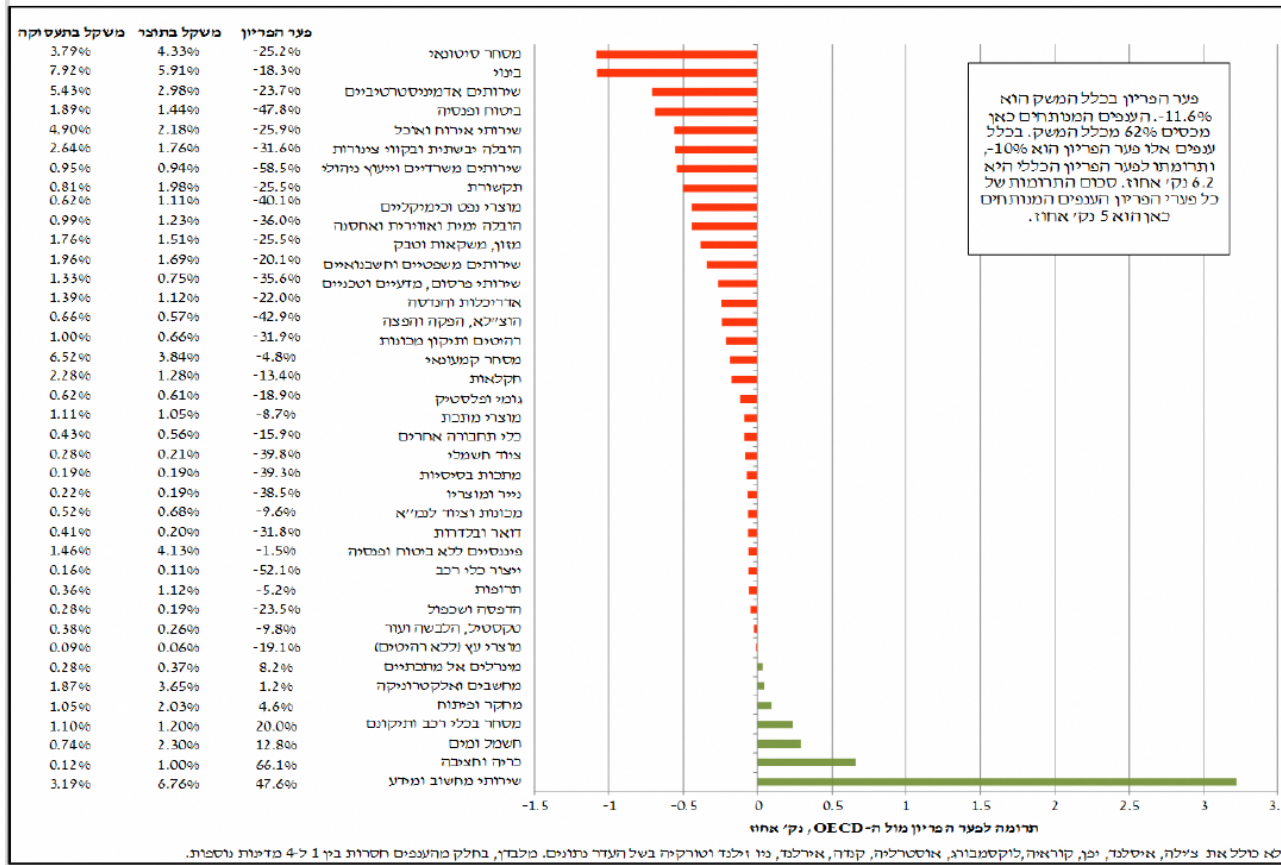
חסם – פריון
נמוך

התעשייה סובלת לרוב מפריון נמוך, העדר השקעה בחדשנות וכושר תחרותיות נמוך המובילים לסגירת מפעלים ושכר נמוך

הפיתרון הוא השקעה בחדשנות והפיכת האזור לאטרקטיבי למפעלים

איור 1.5: התרומות של פערי הפריון בענפי המשק לפער הפריון הכללי, ישראל ומדינות ה-OECD, 2014

המקור: OECD, למ"ס ועיבוד בנק ישראל

דוח בנק ישראל 2019, דוח פריון העבודה בישראל

מטרת התוכנית

בעיות ואתגרים

עקרונות התכנית

כיווני פיתוח ומיקוד

סיכום והמלצות

פיתוח תעשייה מתקדמת – התמודדות עם מספר אתגרים משמעותיים

חסם – העדר
כ"א מיומן

חסר בהון אנושי – כל מגזרי התעשייה והתעסוקה בארץ מרגישים קושי רב בגיוס כ"א איכותי

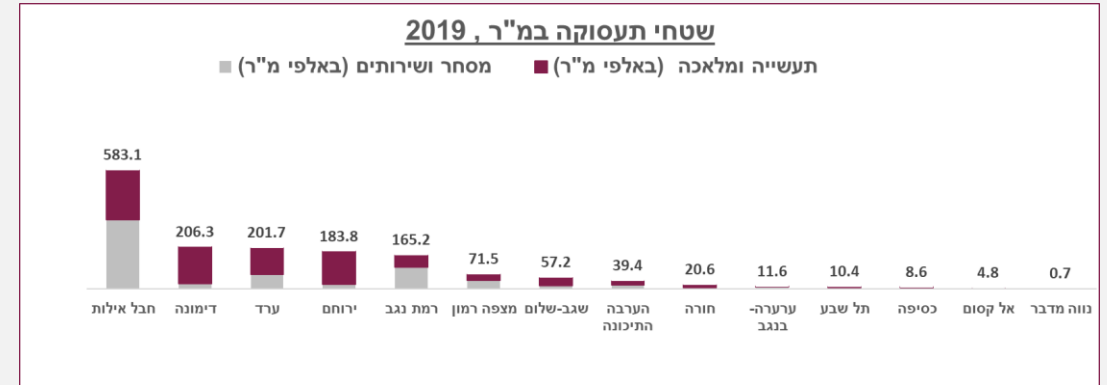

- כ"א מקצועי הוא אחד החסמים המשמעותיים להתפתחות התעשייה
- תהליכים טכנולוגיים דורשים כ"א מיומן ומקצועי ולא רק "ידיים עובדות"

הפתרון - הגדלה משמעותית של כ"א מיומן בתחומי התעשייה

חסם
העדר שטחים

רבות מהרשויות הבדואיות סובלות מהעדר שטחים פנויים לתעסוקה (מלאכה, תעשייה זעירה ומסחר)

- קושי לייצר מקורות הכנסה ליישוב (ארנונה מניבה)
- חסם לתעסוקת נשים קרוב לבית
- אין פתרון לתעסוקות "מלכלכות", שיוצרות מטרדים

הפתרון - פיתוח אזורי תעסוקה ביישובים

צירי פעולה מרכזיים בתעשייה מתקדמת (לאור הבעיות והאתגרים)

פעולות הכרחיות לתהליך:

1

הקמת מנהלת תעשייה (או על בסיס הרחבת מנהלת אז"ת)
מימוש פוטנציאל הצמיחה תלוי ביכולת האשכול לתכלל ולכוון את הפעילות. יש להקים מנהלת תעשייה שתהווה פיבוט להנעה ותכלול כלל התהליכים

2

חלוקת הכנסות:
יש לייצר מתווה לחלוקת הכנסות שיאפשר הקצאה של מאמצים ומשאבים בצורה אופטימאלית וללא קניבליזציה. בנוסף – יאפשר ניצול של תקנים לצרכים אזוריים

תעשייה מתקדמת – יעדים

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

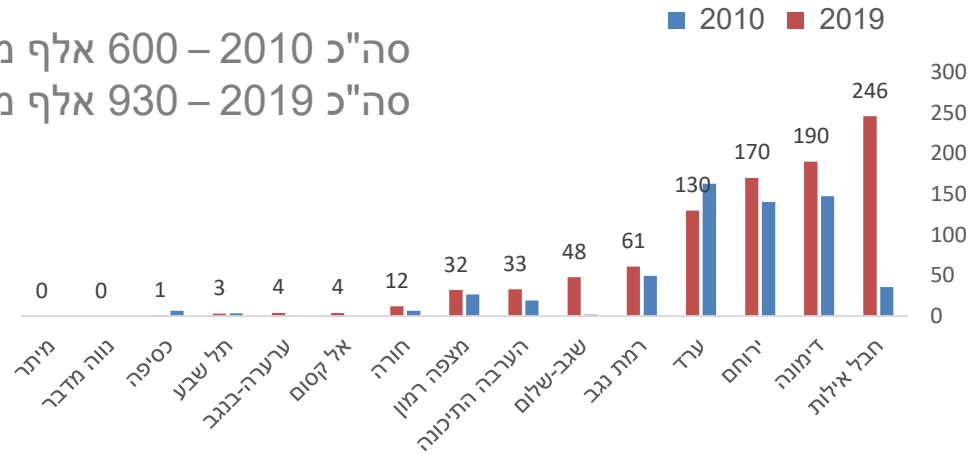
עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

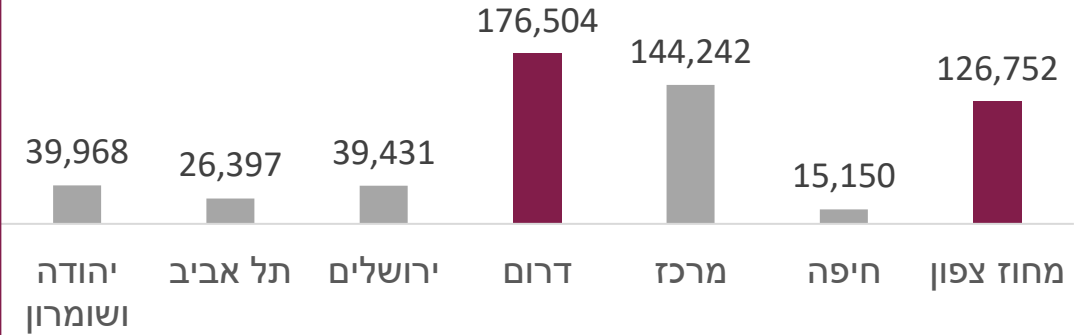
סיכום
והמלצות

שטח בנוי לתעשייה ומלאכה (באלפי מ"ר)

סה"כ 2010 – 600 אלף מ"ר
סה"כ 2019 – 930 אלף מ"ר

התחלות בנייה לתעשייה ואחסנה (מ"ר)
- ממוצע שנתי 2019-2010

יעד מוצע 5 שנתי

50 אלף מ"ר בשנה
בנייה לתעשייה
ומלאכה באשכול

תעשייה
ומלאכה

הרחבות של
מפעלים

מפעלים
חדשים (או
שעברו)

בנייה של 175 אלף מ"ר בשנה בכל הדרום

תוספת בנייה של כ- 300 אלף מ"ר ב 10 שנים
(מרביתה בחבל אילות)

לסיכום - עידוד חדשנות בתעשייה – מפתחות להצלחה

מטרת
התוכנית

הקמת מנהלת תעשייה - גוף כלל אזורי מתכלל

בעיות
ואתגרים

הקמת מאגר מידע מקיף

עקרונות
התכנית

כ"א – יצירת מענה של היצע כ"א באמצעות הכשרות

כיווני
פיתוח
ומיקוד

הסכם חלוקת הכנסות בין רשויות!

סיכום
והמלצות

שת"פ אזורי עם נאות חובב ומפעלי מ.א. תמר

התמקדות בא.ת. גדולים (ערד, ירוחם, דימונה) לצד פיתוח הקטנים

יעדי התוכנית – תחומי הפיתוח המרכזיים

מטרת
התוכנית

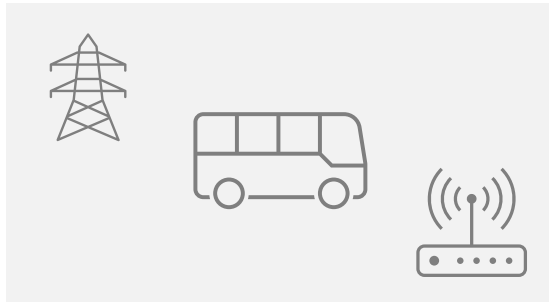
בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

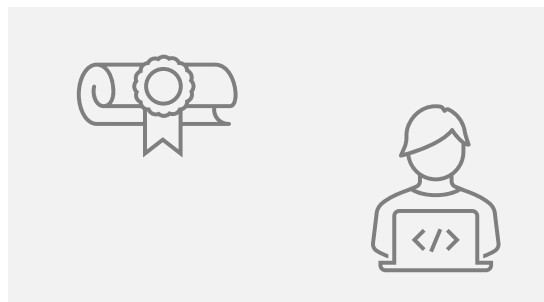
כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

תשתיות

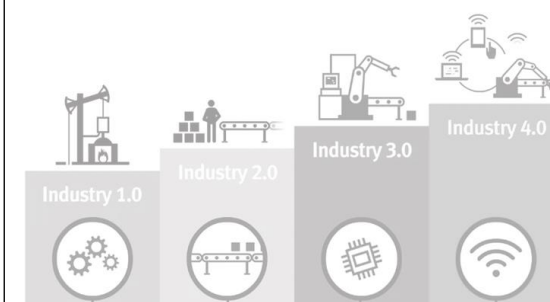
תעסוקה מתקדמת

תיירות

תעשייה 4.0

- אזור נגב מזרחי הוא מוקד משיכה לתיירות פנים רבה .
- בשנים האחרונות ישנה תנופת פיתוח בתחומי התיירות לאור גידול האוכלוסייה ועלייה ברמת החיים. כמו כן, השנתיים האחרונות מיקדו את הצורך במשיכת תיירות פנים לאור אי היציבות בתיירות נכנסת
- התיירות משמשת גם כמנוע כלכלי המשלב אוכלוסיות שונות ומשמש כמקור לגאווה מקומית וצמיחה קהילתית

מנועי הצמיחה הנבחרים דורגו על ידי הפורום האסטרטגי

חזון

האזור ישמש:

- מוקד תיירות עולמי של תיירות מדברית
- מוקד גאווה אזורי של כלל התושבים והרשויות
- מוקד תעסוקה מרכזי ומגוון לכלל האוכלוסייה
- מנוע לפיתוח תשתיות ושיפור איכות החיים והסביבה

מטרות

- הרחבת הפעילות התעשייתית התיירותית (ניצול יתרונות יחסיים)
- הרחבת היקף התיירים באזור בצורה משמעותית
- העלאת היקף חדרי המלון על בסיס תכנית המוצר הדרומי
- העלאת השכר בקרב המועסקים בתיירות
- שיתוף אוכלוסיות נוספות בתחום התיירות (בעיקר החברה הבדואית)

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

תיירות – מרחבי התיירות בנגב מזרחי

התיירות העולמית הפכה להיות אחת מהתעשיות המתפתחות בקצב המהיר ביותר. התרומה של תעשיית התיירות לתוצר הגולמי העולמי נאמדה ב- 10% בקירוב. גם בישראל לענף התיירות משמעות כלכלית, חברתית ופוליטית רבה והוא משפיע על ענפי כלכלה רבים ומושפע מתהליכים פוליטיים וכלכליים המתרחשים בישראל ובעולם כולו. התרומה של תעשיית התיירות מבוססת בעיקר על שירותי הארחה ועל שירותי תחבורה. כמו בעולם, גם בישראל ניכרת מגמה כללית של עלייה בממדי התיירות, והיא נובעת מגורמים שונים כמו גידול בהכנסה הפנויה, הוזלה של מחירי התחבורה וגידול בשעות הפנאי.*

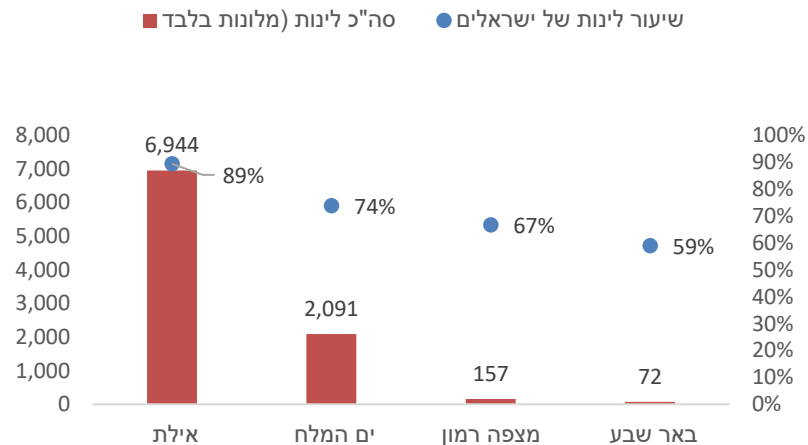
- התיירות בישראל נחלקת באופן שווה פחות או יותר בין תיירות פנים לתיירות חוץ אך יש הבדלים משמעותיים בין האזורים: בצפון ובירושלים (תיירות נוצרית) ובמרכז (תיירות עירונית) עיקר השימוש במלונאות הוא של תיירות נכנסת, לעומת זאת בדרום (לרבות ים המלח ואילת), עיקר התיירות היא תיירות פנים.

אחד מיעדי משרד התיירות הוא להגדיל את היקף הביקורים והלינות של תושבי חוץ.

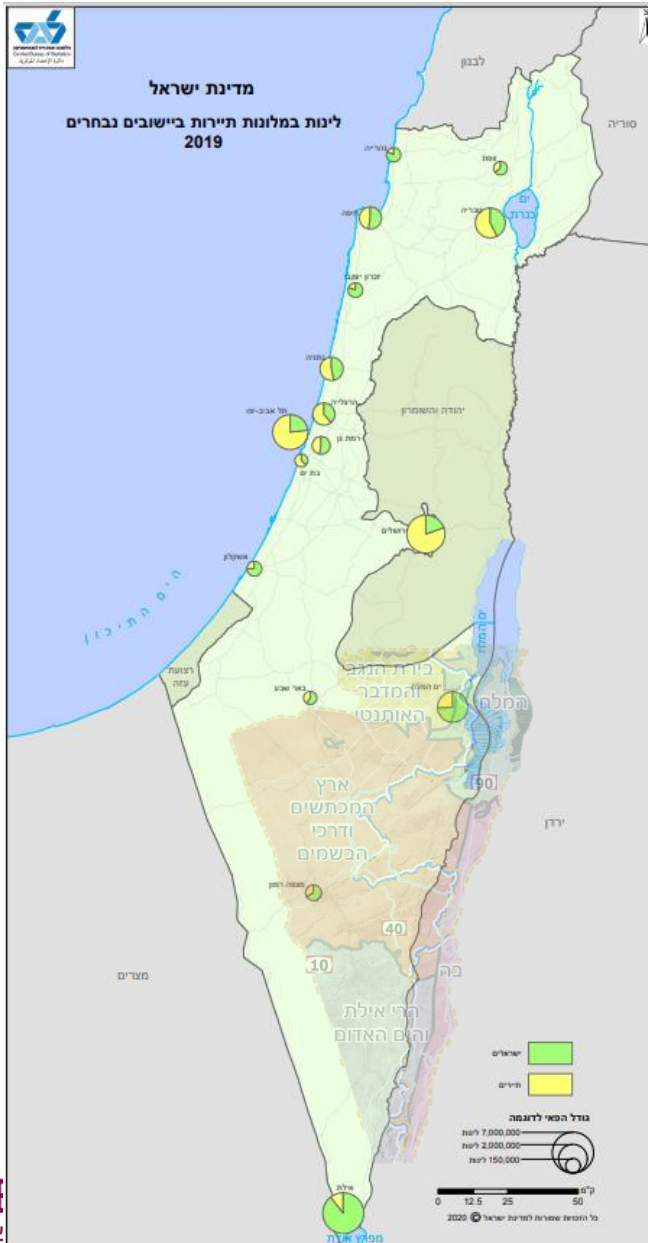
עם זאת – יש סבירות גבוהה להניח שעיקר שוק התיירות יפנה לתיירות מקומית לאור מאפייניו הייחודיים של האזור והמוצר התיירותי.

אזור הדרום לרבות ים המלח ואילת ובפרט נגב מזרחי מתאפיינים בתיירות פנים.

לינות ושיעור לינות של ישראלים, באלפים למ"ס, 2019

* מתוך אתר הלמ"ס

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

תיירות – המוצר המדברי (תכנית משרד התיירות לשיווק)

משרד התיירות גיבש תכנית לשיווק המוצר המדברי בישראל כאחד ממנועי הצמיחה התיירותיים בישראל ובנגב בפרט. המוצר המדברי כולל פיתוח מתחמי תיירות רבים, הנמצאים בשטח של אשכול נגב מזרחי.

המוצר הדרומי הגדיר 6 אזורי משנה לפיתוח תיירותי בנגב, 4 מהם נמצאים באשכול נגב מזרחי וכן את אזור אילת ונגב מערבי שאינם באשכול.

במוצר המדברי הוגדרו 14 מכלולי תיירות, **11 מתחמים מתוכם נמצאים בתחומי האשכול**, למעט באר שבע רבתי והרי אילת והים האדום,

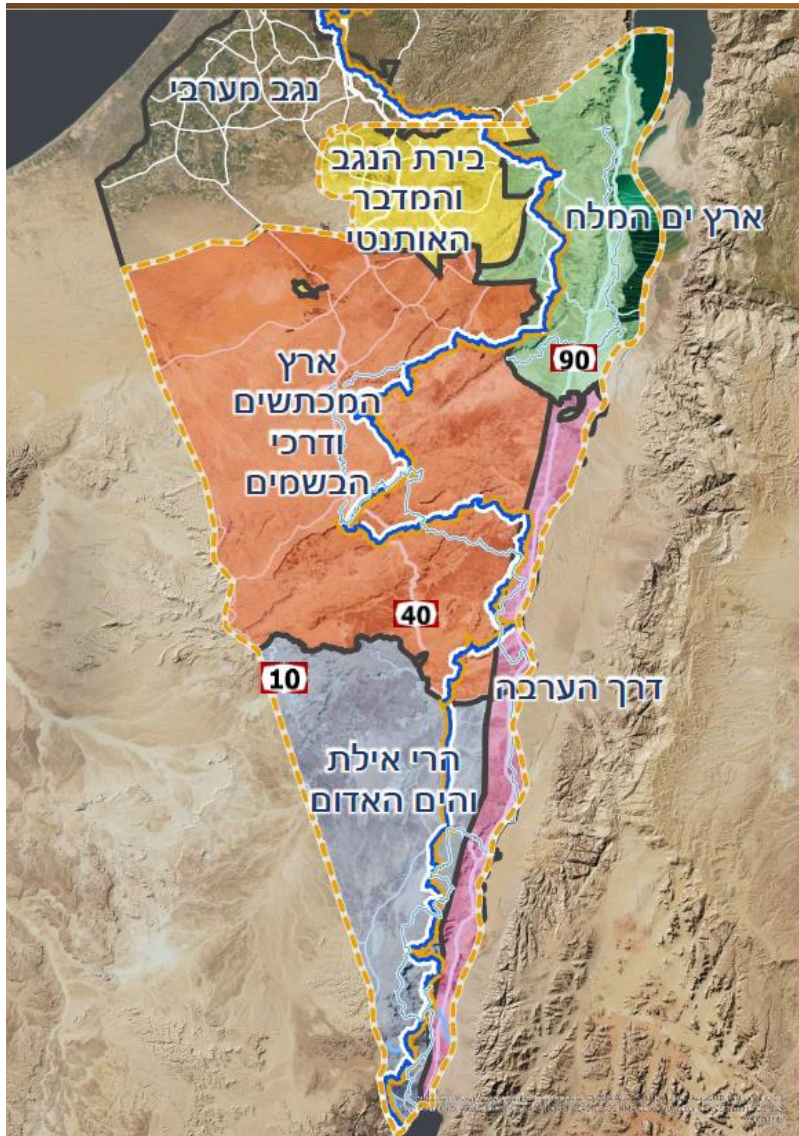
7 מכלולים מתוך ה- 14 הוגדרו בדרגת האטרקטיביות והאפקטיביות הגבוהה ביותר הם:

מצפה רמון, ערד, שדה בוקר, עין גדי, מצדה, תמנע, עין בוקק ומלונות ים המלח.

אחריות למימוש התוכנית:

משרד התיירות הוא האחראי לתקצב את מימוש תכנית המוצר הדרומי.

- **שיווק חו"ל** – משרד התיירות אחראי על השיווק. המשרד לרוב מכון לשיווק תיירות חו"ל ופחות ממוקד בתיירות פנים
- **תכנון הסדרה וביצוע** – חברה להגנות ים המלח, חברה מבצעת של משרד התיירות אחראיים לתכנון, להסדיר סטטוטוריקה, לפתח את התשתית הפיזית וחלק ניכר מהאטרקציות הכלולות בתכנית זו. בנוסף חל"י מסייעת לרמ"י לשווק את המגרשים ליזמים
- **שיווק מגרשים** – באחריות רמ"י.

מתוך עבודת המוצר הדרומי, משרד התיירות, תיק פרויקטים

תיירות – מאפייני המשרות בתיירות באשכול

מטרת
התוכנית

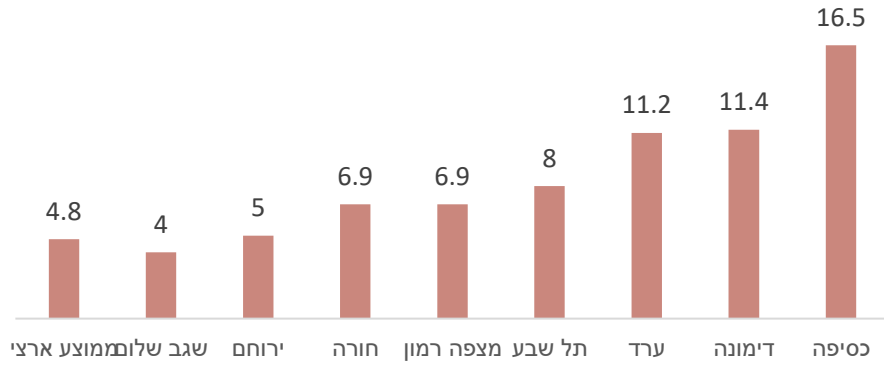
בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

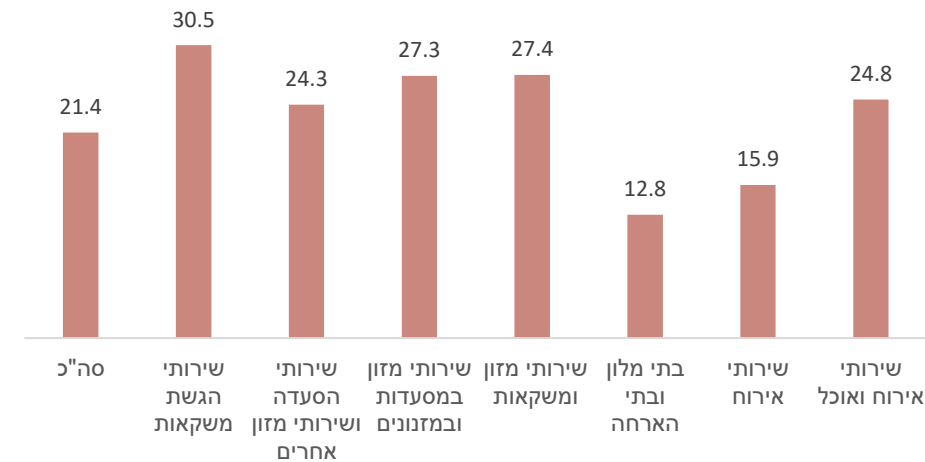
כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

אחוז בני 15 ומעלה שעבדו בשנת 2008 בענף
"שירותי אירוח ואוכל"

% עובדים בהיקף חלקי בתחום התיירות, למ"ס 2020

- בתת התחום של המלונאות שיעורי המשרות החלקיות נמוכים משמעותית.
- אזור נגב מזרחי מושך כבר היום תנועה רבה של תיירות, (בעיקר תיירות פנים כאמור) והתיירות משמשת מקור תעסוקה לחלק ניכר מהאוכלוסייה.
- ע"פ נתוני 2020 – נפת ממוצע עוסקים בענף שירותי אירוח ואוכל בנפת ב"ש עמדה על 6 אחוז לעומת ממוצע ארצי של 3.7 אחוז בלבד (הנפה השנייה בגובה לאחר נפת כנרת עם 6.3%)
- לצד היתרונות הגלומים בתיירות היא מאופיינת בכמה מאפיינים בולטים מבחינת שכר:
- **רמת שכר נמוכה מאד.** השכר בתיירות (שירותי הסעדה ומזון) הוא הנמוך ביותר בקרב שכירים (בקרב עצמאיים המצב שונה).
- השכר הממוצע לשכיר עמד על קצת יותר מ-5,000 ₪, קרוב לשכר המינימום וזאת ביחס לשכר ממוצע של 11,500 במשק (2020)
- **ריבוי של משרות חלקיות** (בעיקר בקרב עצמאיים) – עסקי תיירות רבים מתאפיינים בתעסוקה היברידית, לכומר שילוב של עסקים נוספים לצד התיירות לאור התנודתיות והעונתיות שבענף.
- היקף המשרות החלקיות עשוי להגיע ל-30% מכלל המשרות וזאת ביחס ל-21% ממוצע לכלל הענפים.
- מאפיינים אלו הופכים את התחום גם לכזה המאפשר הצטרפות של קבוצות אוכלוסייה רחבות במתכונת תעסוקה גמישה יחסית

תיירות – פעילות ענפה במצב קיים

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

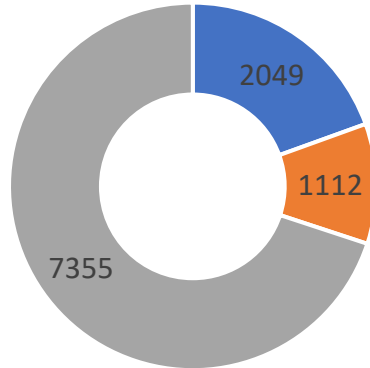
עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

אחסנה תיירותית בנגב מזרחי

■ אירוח שטח ■ אירוח כפרי ■ חדרי מלון

פורטל "תיירות הר הנגב" – מוקד התיירות במרחב

- אזור נגב מזרחי מושך כבר היום תנועה רבה של תיירות, כאמור, בעיקר תיירות פנים

- באזור קיימים אתרי טבע ייחודיים כגון המכתשים (רמון, ירוחם, המכתש הקטן), הנחלים הגדולים, תמנע ועוד

- האזור סמוך לים המלח ולאילת, שני אתרי התיירות המשמעותיים ביותר באזור עם אלפי חדרי מלון.

- עיקר הפעילות התיירותית בתחום האשכול מתמקדת בהר הנגב ומנוהלת על ידי "תיירות הר הנגב" (התאגדות של מצפה רמון, רמת נגב וירוחם) ובאזור הערבה (על ידי רכזי תיירות ברשויות, ערבה תיכונה, אילות). יש גם פעילות תיירותית מפתחת בערד

- המאפיין העיקרי של האזור הוא הטבע הפתוח והדבר מתבטא כיום בתמהיל יחידות האחסנה באזור "70% אחסנת שטח, 10% אירוח כפרי ורק 20 אחוז של מלונאות.

- האקלים המדברי באזור מכווין פעילות בעיקר בחודשים הקרירים יותר (אוקטובר-מאי). האקלים מוביל לשיעורי תפוסה נמוכים יחסית כיום

- מיצוי הפוטנציאל התיירותי דורש פיתוח משמעותי כדי לאפשר צמיחה כלכלית של התחום.

מתוך אתר "תיירות הר הנגב"

תיירות – חסמים לצמיחת התיירות

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

שיווק:

- ריבוי רשויות קטנות ובינוניות מייצר קושי לאגם תקציבים משמעותיים לשיווק ופיתוח
- משרד התיירות פונה בעיקר לשיווק תיירות נכנסת

פיזור מרחבי ומרחקים גדולים – מקשה על מתן שירותים יעיל

העדר דיגיטציה – פוגע ביכולת שיווק והנגשת מידע תיירותי

סטנדרט שירות – אין רמת שירות אחידה וודאות לתייר

פערי תשתיות נדרשות – דורש טפול ברמה אזורית נרחבת (טיפול מקומי לא תמיד עומד במבחני עלות תועלת)

ציר פעולה מרכזי בתיירות – הקמת DMO

DMO – Destination Management Organization

הקמת DMO חיוני לריכוז נושא התיירות בנגב המזרחי. מספר יתרונות ל- DMO:

1. **האפשרות לייצר יתרון לגודל בתקציבי שיווק** – מרבית נותני השירותים אינם יכולים לייצר מחזור הכנסות גדול מספיק כדי לתמוך בפרסום עצמאי. במקרים רבים, התיירות מתבססת על מאות נותני שירותים קטנים ובינוניים שנדרשים להתאגד תחת מסגרת כדי לייצר פעולה שיווקית אפקטיבית
2. **גיבוש חבילת תיירות כדאית** – התארגנות במסגרת DMO מאפשרת יצירת קשר בין מוצרי תיירות שונים שמגדילה את הכדאיות הכלכלית של התייר ומגדילה את הפעילות הכלכלית באזור (למשל, הנחה במסעדה לאורחי מלון)
3. **הצעת פתרונות משלימים** – DMO, בשל גודלו יכול לסייע בקידום שירותי משלימים ונדרשים כשישנו מחסור ואין מענה שוק בשל העדר כדאיות כלכלית (למשל, שירות הסעות מסובסד שמסייע בביסוס עסקי תיירות עד להגעה של מסה קריטית שמצדיקה מענה מהשוק הפרטי)
4. **הנגשת מידע לתייר** – DMO יכול לסייע בהנגשת מידע לתייר במסגרת מהלכי השיווק
5. **הנגשת מידע לתייר** – ניצול יתרון לגודל באזור המאופיין בעשרות נתוני שירות קטנים על פני מרחב גדול. מידע לתייר כולל הנגשה של מידע מקצועי, טרנדים עולים, הכשרות מקצועיות, מידע על מענקים ותמיכות, תוכניות הרשות לעסקים קטנים ועוד

בנוסף ה- DMO צריך לתפקד כאחראי על מדיניות פיתוח התיירות באזור, פיתוח מוצרי תיירות נוספים או שמעצימים תיירות (פסטיבלים, שוקי אוכל, כנסים מקצועיים, אירועים וכד' למשל), סיוע בקידום תשתיות והתגברות על חסמים

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

צירי פעולה מרכזיים בתיירות (תפקידי DMO)

הקמת המנהלת וניהול פורום אזורי

- גיבוש מודל פעולה מוסכם
- יצירת פורום תיירות אזורי
- קביעת אזורי תיירות ובעבודה על בסיס האזורים
- טיפול בחסמים סטטוריים וכלכליים (שטחי אש, שטחים גליליים)
- גיבוש הכשרות מקצועיות (בשיתוף מנהלת תעסוקה)

טרנספורמציה דיגיטלית – הקמת מערכת שיווק וניהול המנות אזורית

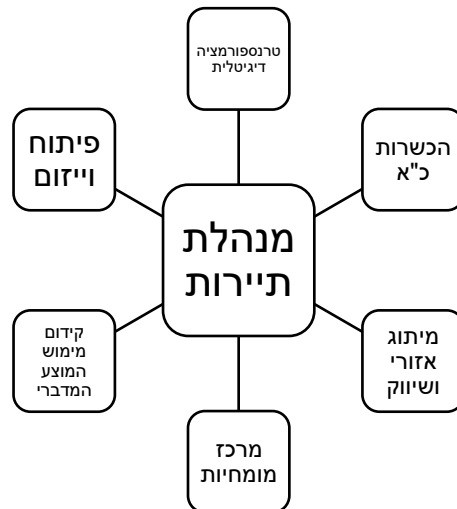
- שדרוג המידע התיירותי לתייר
- הקמת תשתית לניהול השיווק וניהול הזמנות
- יצירת חבילות תיירות למוצר הדרומי
- קידום דיגיטציה של ונוי השירות
- פרסום ושיווק וניהול רשתות חברתיות

גיבוש מדיניות ויישומה

- הכנת תכנית אסטרטגית לתיירות
- הכנת מאגר מידע
- מיקוד הפיתוח והמאמצים לפי אטרקטיביות המוצר (לפי דירוג)
- מחקרים וסקרים קבועים – מרכז מומחיות

פיתוח – ייזום פרויקטים בתיירות ותשתיות משלימות

- ייזום פסטיבלים ואירועים
- גיבוש לוח שנה בתיירות – תכנון כולל של המרחב לאורך כל השנה
- פיתוח מוצרים משלימים בהלימה למימוש המוצר המדברי
- השלמת פערי תשתיות ושירותים (הסעות, נקיון, שילוט ועוד)

1

הקמת DMO מימוש פוטנציאל התיירות טמון באפשרות לייצר פעולה מתואמת על ידי גוף המנצל יתרון לגודל

פעולות הכרחיות לתהליך:

מטרת התוכנית

בעיות ואתגרים

עקרונות התכנית

כיווני פיתוח ומיקוד

סיכום והמלצות

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

הקמת מנהלת תיירות

הקמת מאגר מידע מקיף

הרחבת המוצר התיירותי (פסטיבלים, אירועים)

פיתוח הדרגתי במוקדי הביקוש המשמעותיים

יעדי התוכנית – תחומי הפיתוח המרכזיים

מטרת
התוכנית

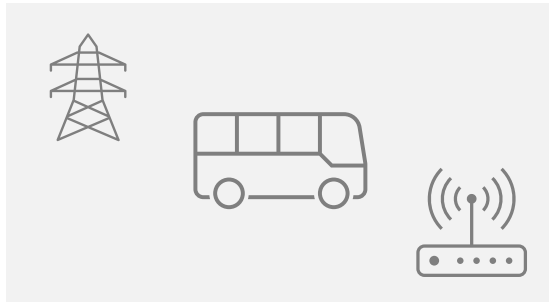
בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

תשתיות

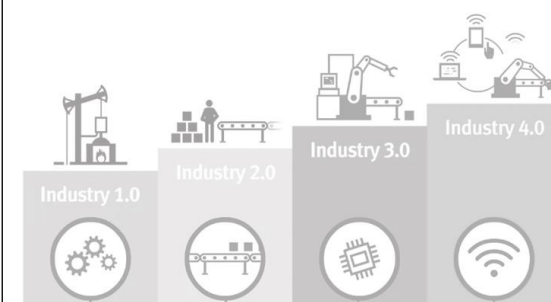
תעסוקה מתקדמת

תיירות

תעשייה 4.0

- הון אנושי הוא המפתח ליצירת אפשרויות לפיתוח תעסוקה מתקדמת
- הביזור המרחבי והיקף האוכלוסייה המועטה יחסית מקשים על פיתוח מוקדי תעסוקה מתקדמת.
- הצעדים מתמקדים בהנגשת תוכניות, הכשרות והשמה, העלאת המיומנויות וההון האנושי וגיוון משלחי היד של תושבי האשכול.

מנועי הצמיחה הנבחרים דורגו על ידי הפורום האסטרטגי

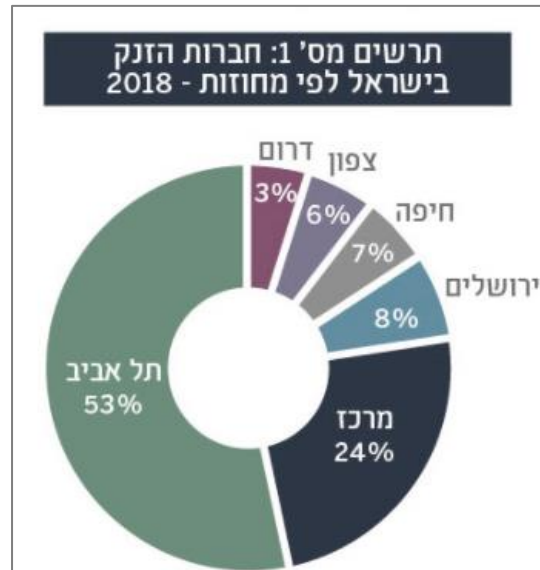
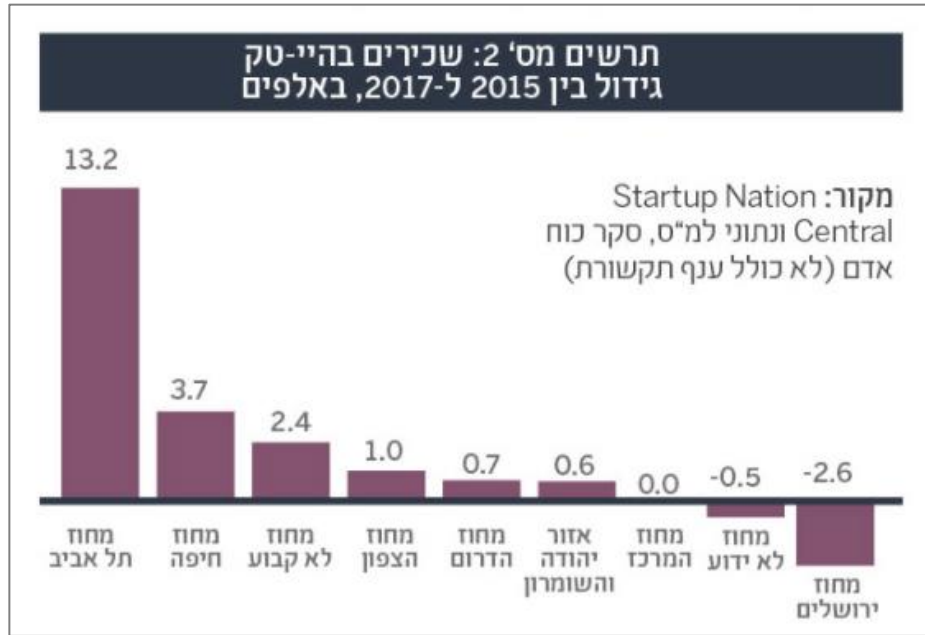
הכשרות כ"א ותעסוקה מתקדמת – חיבור למנוע הצמיחה הלאומי

האתגר – ההייטק מתמקד במרכז:

- תעשיות עתירות ידע ומוטות חדשנות והון אנושי מתקדמות במוקדי תעסוקה מטרופוליניים:
- קירבה להון אנושי
- קירבה לגופים פיננסיים
- תשתיות תחבורה ותקשורת
- קירבה למוסדות מחקר ופיתוח (אקדמיה, מכוני מחקר)

תעסוקה עתירת ידע היא תעסוקה מוטת הון אנושי – ללא אוכלוסייה משכילה יהיה קושי לייצר מוקדי תעסוקה ברי קיימא

מה כן ניתן להביא לאשכול בתחום תעסוקה מתקדמת

מקור: start up nation ונתוני למ"ס, סקר כ"א (לא כולל ענף התקשורת). מתוך דוח רשות החדשנות 2018

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

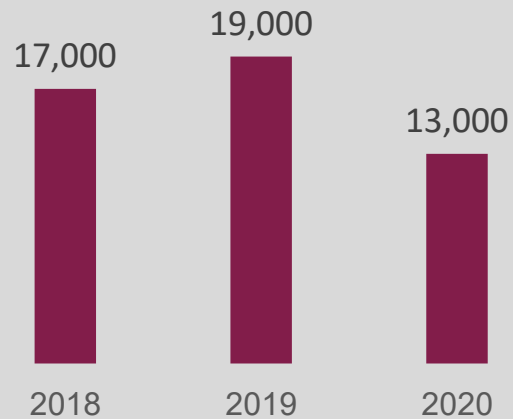
כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

הכשרות כ"א ותעסוקה מתקדמת – אתגר כ"א מחסם להזדמנות

דוחות מקצועיים מצביעים על מחסור מתמשך בכ"א לתחום הייטק

עובדים חסרים בהייטק
(דוח ההון האנושי, רשות החדשנות)

חיבור כלל תושבי המדינה והאשכול בפרט למנוע הצמיחה של "היי-טק" הוא משימה לאומית לאור התרומה לצמיחה, השכר הגבוה לעובדים

ולאור מחסור תמידי בכוח אדם

- עיקר המחסור הוא במשרות טכנולוגיות עם ניסיון אבל ישנה דרישה גם למשרות נוספות ללא ניסיון ("ג'וניור")
- עיקר הגיוס של ג'וניורים מתבצע על ידי חברות גדולות
- קיימות תוכניות פעילות ומתקצבות באשכול – יש למצות את כלל הפוטנציאל
- יש להתבסס על מאגר מידע מהימן הכולל את הצעירים והמועסקים באשכול

המחסור מייצר הזדמנות למענה מקומי

חברת ארטליסט, עמק הירדן

מתוך גלובס, אוגוסט 21

"אנחנו שלושה מייסדים מרמת הגולן ועוד אחד מקריית ביאליק וחיפשנו מקום באמצע. בשלב מסוים התרחבנו ולקחנו חצי מחדר האוכל של קיבוץ אפיקים, 1,000 מ"ר, ושיפצנו אותו. זה רגיש בפני עצמו כי יש הרבה קלנועיות שעוברות ומסתכלות מה קורה שם". ההתרחבות לתל אביב הייתה בבחינת כורח: "מה שהקשה על ההתרחבות שלנו בצפון היה כוח-האדם. כשאתה צריך לניס ברבעון אחד 30 מפתחים ו-20 אנשי שיווק, זה בלתי אפשרי. הבנו שאנחנו חייבים להרחיב את היצע המשרדים שלנו כדי להיות זמינים לכל הכישרונות בארץ".

גם במקרה של הצלחה ישנו אתגר משמעותי

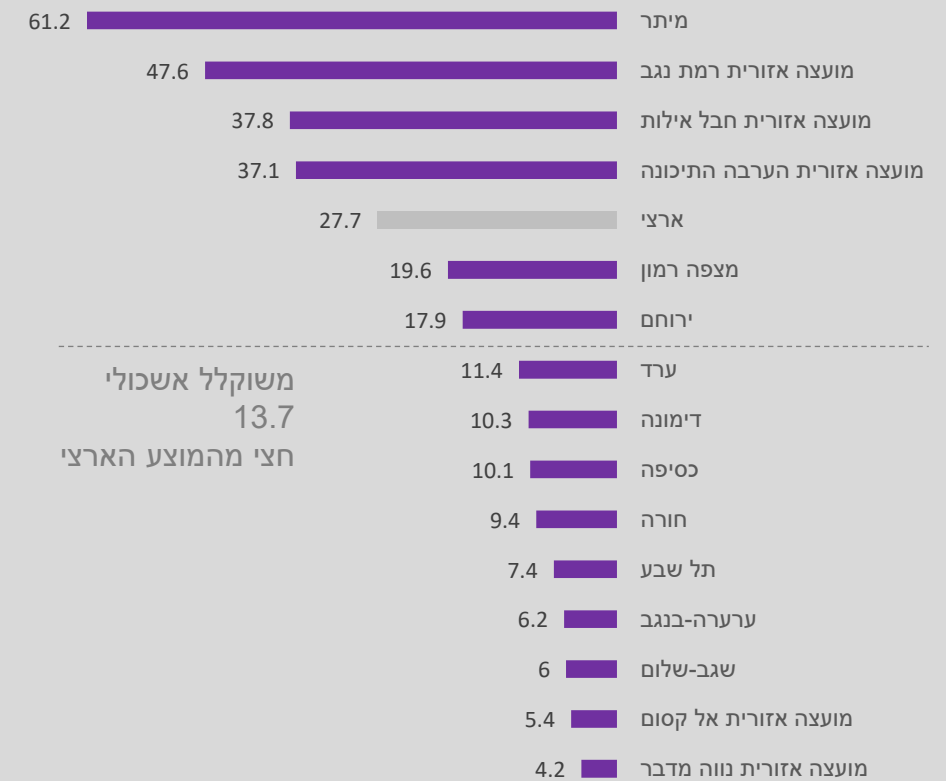
1. **מועסקים** – עובדים מוכשרים עשויים לחפש עבודה במרכז יותר אפשרויות ושכר יותר גבוה
2. **עסקים** – הצורך בצמיחה מוביל חברות לעבור למרכז (בקירבה למועסקים)

הכשרות כ"א ותעסוקה מתקדמת – פוטנציאל מקומי מצומצם

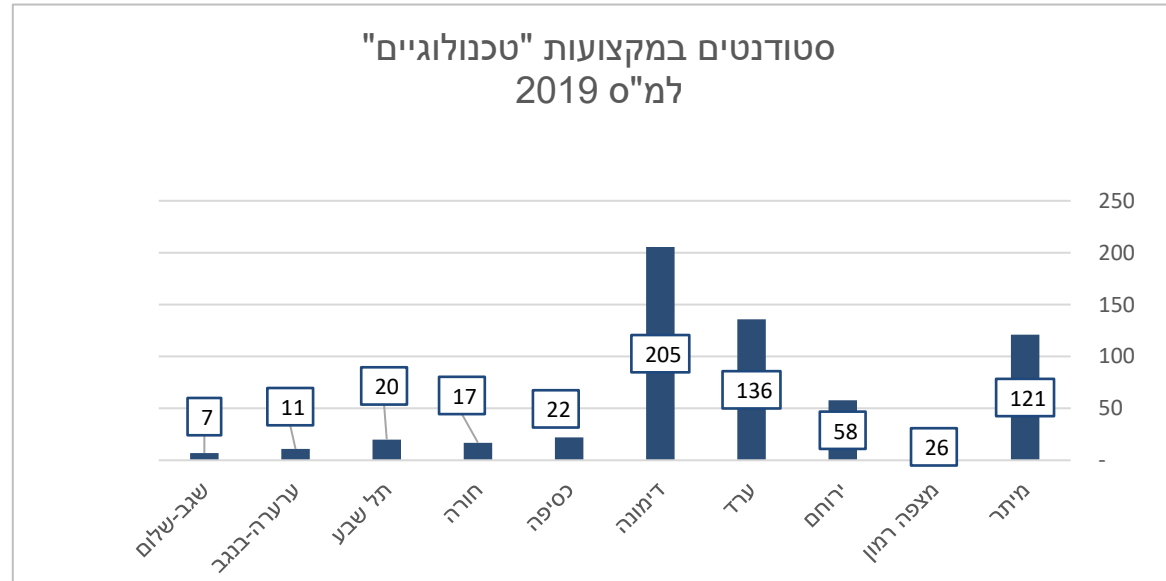
היקף האוכלוסייה המשכילה באשכול אינו גבוה ומחייב מיקוד מאמץ ופתרונות תשתית ארוכי טווח בתחום החינוך וההשכלה

שיעור נמוך של בעלי השכלה בחלק ניכר מרשויות האשכול

שיעור בעלי תארים (מתוך אוכלוסיית בני 35-55)

ישנם מאות בודדות בשנה של סטודנטים במקצועות טכנולוגיים*

בחלוקה לשנות לימוד – היקף הבוגרים שיוצא לשוק הוא נמוך בהרבה

*הובאו בחשבון מקצועות מתמטיקה סטטיסטיקה ומדעי המחשב, מדעים פיזיקליים, מדעים ביולוגיים, הנדסה ואדריכלות

בשל העדר נתונים לא הובאו בחשבון המועצות האזוריות. לאור החוזקה היחסית של מועצות רמת גן, חבל אילות וערבה תיכונה ניתן להניח שהם "מספקות" עוד כמה עשרות-מאות סטודנטים למניין

הכשרות כ"א ותעסוקה מתקדמת – אתגר משמעותי בדרום

מצב נוכחי - מיעוט
אוכלוסייה המפוזרת
על פני מרחב עצום

תעסוקה עתירת ידע היא תעסוקה מוטת הון אנוש
ללא אוכלוסייה משכילה – קושי לייצר מוקדי תעסוקה ברי קיימא

פיתוח של תעסוקה מתקדמת
בהיקפים משמעותיים מחייב הגדלה
משמעותית של אוכלוסייה משכילה!

פעולות הכרחיות למהלך:

2 הרחבת כ"א משכיל בטווח הארוך

- חינוך
- הרחבת יישובים עירוניים
- הכשרות ממוקדות יישום תעסוקתי
- העלאת היצע פוטנציאל המועסקים בחברה הבדואית

התמקדות בישובים בעלי כושר ארגוני (דימונה, ערד, ירוחם) הסמוכים למוקדי תעסוקה

1 אסטרטגיה ייעודית לפיתוח חדשנות באזורי פריפריה:

- חדשנות במגזרים מקומיים (תעשייה, חקלאות, אנרגיה) – דגש על סטארטאפים והתבססות על שטח לייצור
- שת"פ עם חברות גדולות / מו"פ ציבורי (מענה לצרכי כ"א)

אסטרטגיה לפיתוח חדשנות בפריפריה (רשות החדשנות)

הכשרות כ"א ותעסוקה מתקדמת – הקשר לבאר שבע

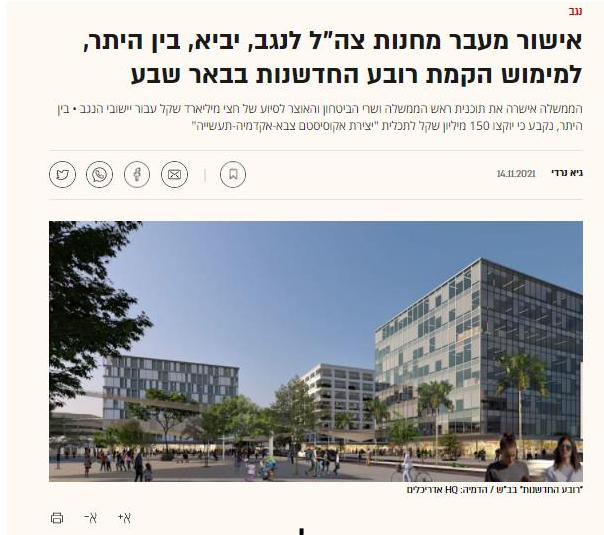
מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

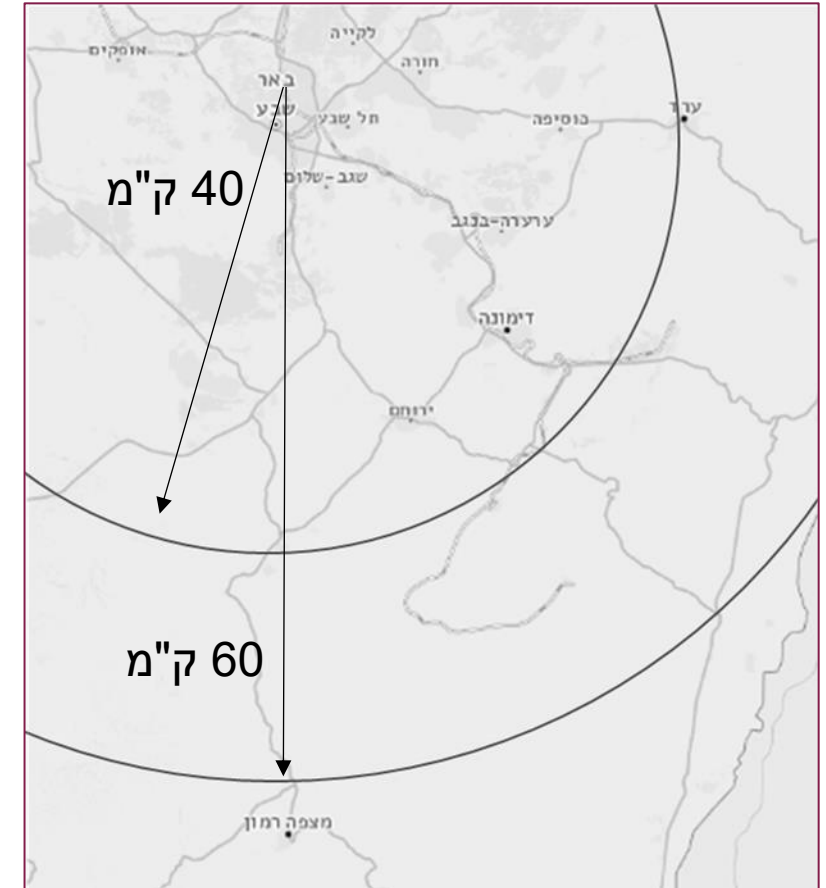
כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

- פיתוח תעסוקה מתקדמת עבור תושבי האשכול ייהנה מפיתוח באר שבע כמוקד של חדשנות
- לאור הניסיון המצטבר שמעיד שמוקדי תעסוקה מתפתחים באקוסיסטם (לרוב כולל אקדמיה, מגזר פרטי, ממשלה, מחקר יישומי ומוסדות עוגן) הממשלה משקיעה בפיתוח משמעותי של העיר בענפים חדשנות שרלוונטיים לאשכול

- למרות התחרות לכאורה, האשכול צריך למצות את הפוטנציאל הצומח כתוצאה מהשקעות אלו
- המרחק של רוב תושבי האשכול מב"ש הוא פחות מ-45 דקות נסיעה (זמן סביר למרחקי יוממות)
- במסגרת רובע החדשנות צפויים להתפתח נושאים כמו בריאות דיגיטלית, דזרטק, מעבדת סייבר, קידום הכשרות חוץ אקדמאיות ועוד.

תעסוקה מתקדמת – אסטרטגיית פיתוח חדשנות בפריפריה

תעסוקה מתקדמת – ניצול מוקדי חדשנות ויוזמה במרחב

1

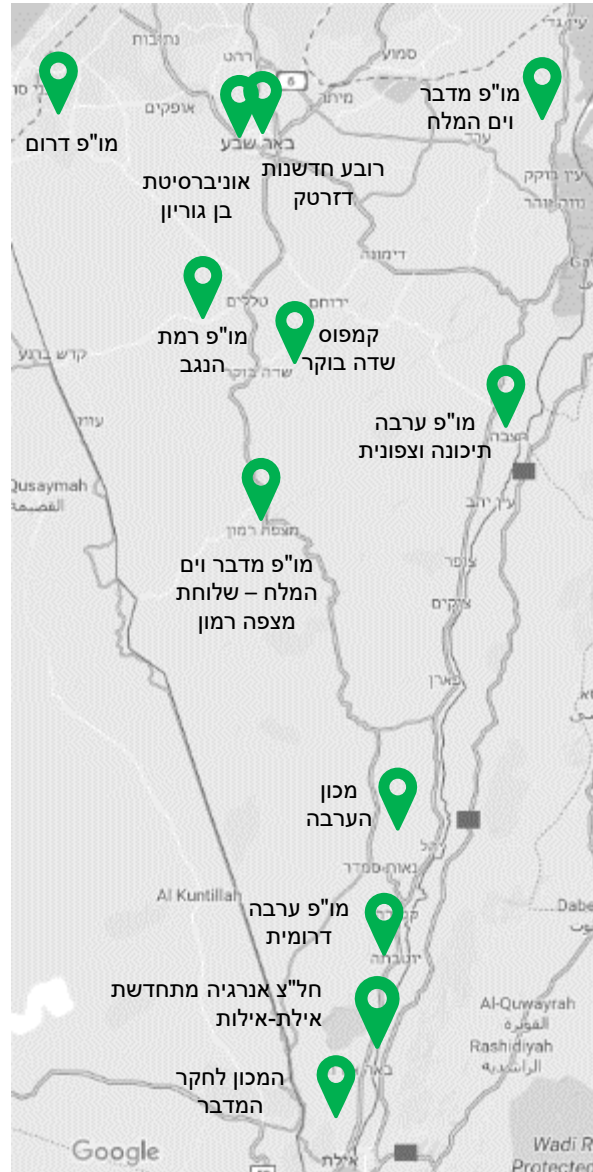
אתגר:

מוקדים קטנים ומרוחקים
מתקשים לייצר שיתופי
פעולה בהיקף משמעותי
ולייצר אפקט אשכולי

2

אתגר:

לייצר מיתוג וערך מקומי
בתוך התחרות על אגרוטק
בישראל ("כולם רוצים
אגרוטק")

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

מיקוד בחינוך (ארוך טווח...)

קשר הדוק עם מרכזי החדשנות בב"ש

הרחבת היקף ההכשרות וההשמות

יצירת קהילות חדשנות בתחום החקלאות והאנרגיה

תעסוקה מתקדמת עשויה לתרום מאד לתושבים ופחות לרשויות בטווח הקצר והבינוני בשל מעבר של עובדים ועסקים מקומיים למוקדי התעסוקה. עם זאת, בטווח הארוך עשויה להיווצר תשתית לפיתוח מוקדי תעסוקה גם ביישובי האשכול

חזון

- האזור יציע לתושביו נגישות למגוון משרות בשכר גבוה לתושביו באשכול, במטרופולין ובמוקדי תעסוקה לאומיים
- האזור ישמש מוקד חדשנות לאומי בתחומי הכלכלה ייחודים (תיירות, אנרגיה, חקלאות וכד)
- האזור יקדם יוזמות חדשנות מקומיות על בסיס שת"פ עם כלל הגופים הרלוונטיים (ממשלה, אקדמיה, מגזר שלישי, מגזר עסקי)

מטרות

- הרחבת שיעור המועסקים בתעשייה עתירת ידע
- העלאת היקף החברות והסטארט אפים הפועלים באזור
- העלאת השכר בקרב המועסקים בתעשיות עתירות ידע באזור
- הכפלת המועסקים בתחומי המו"פ היישומי

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

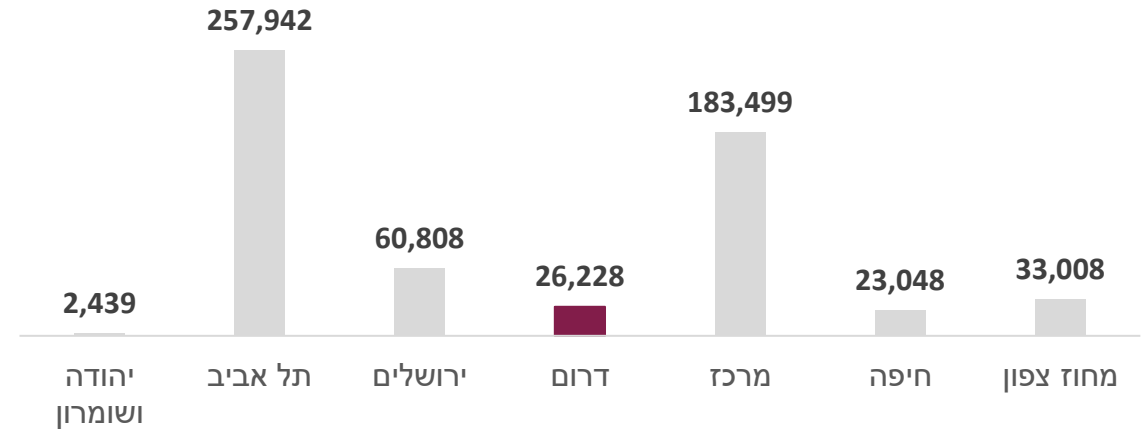
עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

היקף הבנייה השנתית לתעסוקה בדרום נמוכה
מאד לאור ביקושים נמוכים
לאור זאת, עיקר היעד מתמקד בהשמה של
עובדים וחיבור של עובדים למקדי תעסוקה ולאור
דווקא להקמת מוקדי תעסוקה מקומיים גדולים

התחלות בנייה למשרדים (מ"ר)
- ממוצע שנתי 2010-2019
במחוז ת"א
בונים פי 10
ממחוז דרום

יעדים מוצעים

הגדלת היקף
המועסקים באשכול
בחברות עתירות ידע*

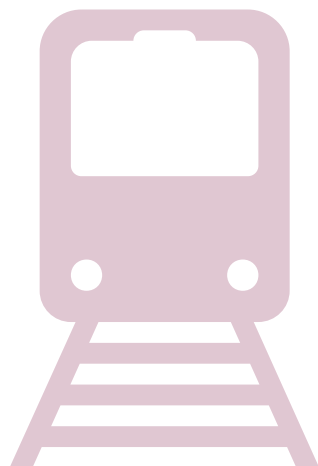
השמה של XX עובדים
בשנה בחברות
עתירות ידע*

* גם מחוץ לאשכול

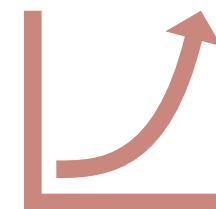
חזון

רמת התשתיות באשכול תשתווה באיכותה וכמותה לאזור המרכז
האזור יהנה מרמת שירות גבוהה של קווי תחבורה: כבישים, נתיבי
תחבורה עתירת נוסעים, שד"ת ותשתיות משלימות
תשתיות אלו לא ישמשו עוד חסם לפיתוח כלכלי!

יעדים

השוואת רמת התשתיות לאיכות וכמות במחוז מרכז	השקעה תוספתית של 0.5 מיליארד שקל בשנה ביחס לממוצע החומש הקודם
--	---

* ביחס למצב קיים שייקבע לאחר השלמת מיפוי אשכול

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

תשתיות תחבורה – צעדים מרכזיים

שיפור התחבורה והקישוריות באשכול תלוי בהבאת תקציבים גדולים לפיתוח התשתיות באזור ויצירת מענה חכם למוקדי ביקוש נקודתיים.

סיכום והמלצות

דירוג תיקי פרויקט לפי קריטריונים נבחרים

הערכה איכותית כוללת
גבוה
גבוה
גבוה
בינוני
גבוה
בינוני
נמוך
גבוה
גבוה
בינוני
בינוני

תיאור	רמת מורכבות (זמן יישום + וודאות)	יתרון לגודל (הפעלה על ידי האשכול)	טווח השפעה (כולל רשויות רבות)	זמן השפעה
1 מנהלת תעשייה	גבוה	גבוה	גבוה	גבוה
2 יישום חדשנות טכנולוגית	גבוה	גבוה	גבוה	גבוה
3 פיתוח וניהול אזורי תעשייה	גבוה	גבוה	בינוני	גבוה
4 מרכז חדשנות	בינוני	בינוני	נמוך	נמוך
5 מנהלת תעסוקה	גבוה	גבוה	גבוה	גבוה
6 קהילת חדשנות	בינוני	גבוה	בינוני	נמוך
7 שת"פ עם חברות	בינוני	בינוני	נמוך	בינוני
8 מנהלת תיירות DMO	בינוני	גבוה	גבוה	גבוה
9 דיגיטציה בתיירות	בינוני	גבוה	גבוה	בינוני
10 ייזום פרוייקטים בתיירות	בינוני	גבוה	גבוה	נמוך
11 תשתיות תחבורה	בינוני	גבוה	גבוה	נמוך

מנועי צמיחה מרכזיים – משאבים נדרשים ומבנה ארגוני

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

מקורות מימון

כמיליון ₪ בשנה
על בסיס תקציב ממשלתי. לאחר מכן חלק
מהארנונה ממפעלים חדשים (5%)

כמיליון ₪ בשנה
על בסיס תקציב ממשלתי. לאחר מכן חלק
מהארנונה ממפעלים חדשים

תקצוב ממשלתי ושל הרשויות

כמיליון ₪ בשנה
על בסיס תקציב ממשלתי. לאחר מכן חלק
דמי חבר של עסקי תיירות ואירועים

כוח אדם

מנהלת תעשייה

מנהל

רכז תעשייה (יכול להיות בכפילות למנהל אז"ת)

רכז חדשנות

רכז תעשייה - שיווק

מנהלת א.ת. מרחביים

מנהל

רכז קשר/מענה למפעלים

פיתוח והנדסה

מנהלת תעסוקה

מנהל

רכז תעסוקה

רכז אקדמיה

אדמינסטרציה

תיירות:

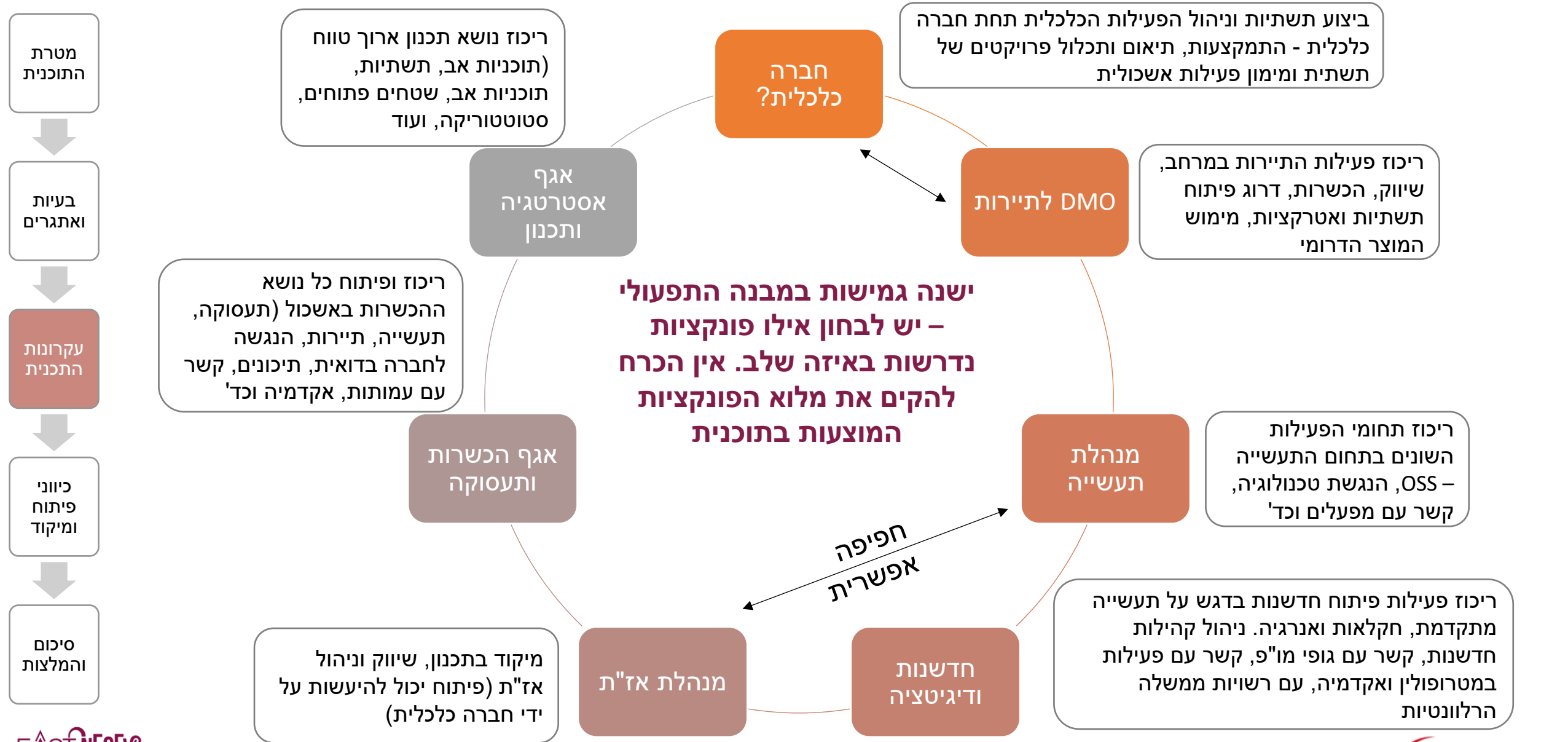
מנהל תיירות DMO אשכולי

רכז פרוייקטים

רכז שיווק

2-3 רכזי תיירות אזוריים (יכול להתבצע גם על בסיס הרשויות)

אגפי פעילות כלכלית באשכול לפיתוח כלכלי

השפעת התוכנית – השפעות ישירות (הערכה חלקית)

מטרת
התוכנית

עלייה בשכר הממוצע בתעשייה

- עלייה כתוצאה מעלייה בביקוש לעובדים
- עלייה בדרישה לעובדים מיומנים
- עלייה בהיקף העובדים במשרות עתירות ידע בתעשייה

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

פיתוח

סיכום
והמלצות

עלייה בכמות מועסקים בתעשייה

- תוספת ישירה – כ 1,000 עובדים בשנה (לפי 50 מ"ר לעובד)
- תוספת עקיפה – כ 1,000 עובדים בשנה (לפי מכפיל 1)

עלייה בכמות מועסקים בתעשייה

- תוספת ישירה – כ 1,500 עובדים בשנה (לפי 50 מ"ר לעובד)
- תוספת עקיפה – כ 1,000 עובדים בשנה (נותני שירות)
- משרות רבות גם בקרב אוכלוסיות חלשות
- ירידה בממוצע חלקיות המשרה בתיירות

עלייה בשכר הממוצע בתעסוקה

- עלייה בשכר הממוצע בחברות עתירות ידע למועסקים באשכול
- שינוי תמהיל התעסוקה – יותר עובדים בתחומים מקצועיים

עלייה בהיקף משרות עתירות ידע

- עלייה בהיקף המשרות בחברות עתירות ידע
- שינוי תמהיל התעסוקה – יותר עובדים בתחומים מקצועיים
- עלייה במספר מועסקים במשרות עתיקות ידע בחברה

הבדואית

גידול בהיקף השטח הבנוי של מפעלים

- לאור פתיחת מפעלים חדשים, מעבר של מפעלים מהמרכז, הרחבת מפעלים קיימים
- הערכה של 50 אלף מ"ר בשנה (תוך 5 שנים) התחלות בנייה לתעשייה ומלאכה ביישובי האשכול
- תוספת שנתית של כ- 3 מיליון ₪ בתשלומי ארנונה

גידול בהיקף השטח הבנוי של מלונאות

- פתיחת מלונות חדשים (2000 חדרים תוך 5 שנים)
- הערכה של 400 חדרים בשנה של מלונאות (16 אלף מ"ר)
- תוספת שנתית של כ- 1 מיליון ₪ בתשלומי ארנונה

לאחר מיפוי מצב קיים מלא
ניתן יהיה לבצע הערכה
מחודשת של השפעות
התכנית

כיווני הפעולה שנבחרו ביחס לתמונת המצב (לאור הבעיות והאתגרים)

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

התפלגות מועסקים – מגזר כלכלי

משיכת ופיתוח תעסוקה מתקדמת באמצעות משיכת מו"פ ציבורי, הכשרות כ"א, שיפור תשתיות, קידום חדשנות אזורית, שיווק יזום של האשכול

התפלגות מועסקים – משלח יד

הכשרות כ"א והנגשת ידע קיים מאפשר העלאת שיעור עובדים מקצועיים ובעלי הכשרה במגזרי הכלכלה

פריון נמוך בענפי הייצור

תוכניות קידום חדשנות בתעשייה, דיגיטציה בתיירות, הכשרה בתעסוקה מייצרות כושר תחרותיות למפעלים ועסקים שמאפשרים התרחבות והעלאת שכר

שיעור גבוה של לא מועסקים

קורסי הכשרה מקצועית, השמה, פיתוח תיירות, פיתוח אזורי תעסוקה בקירבה ליישוב מסייעים להכניס אוכלוסיות נוספות למעגל העבודה

השכלה – שיעורי השכלה נמוכים

תוכניות חונכות וליווי אקדמי והנגשת מסלולי אקדמיה

תובנות אסטרטגיות לאור תהליך העבודה שבוצע

במהלך העבודה על התוכנית האסטרטגית התחדדו מספר תובנות מרכזיות שהן מהותיות להצלחת פעילות האשכול והמרחב ומקבלות מעמד של עקרונות פעולה מתווי דרך

הצלחת האשכול והמרחב תלויים **בשיתופי פעולה מרחביים** של הרשויות ובין הרשויות

ישנה חשיבות ראשונה במעלה **בהרחבת משאבי כ"א של האשכול** כגוף תכנון וביצוע אמצעות גיוס והדרכה של כ"א איכותי – ללא כ"א איכותי האשכול לא יצליח למצות את הפוטנציאל הקיים בתכניות השונות ולשנות את תמונת המציאות בדרום

האשכול הוא גוף ייחודי ביכולתו לצמצם פערים חברתיים וביצוע משימות לאומיות מורכבות שאינן מטופלות כיום. תפקידו הוא לשנות את סדר העדיפויות הממשלתי לטובת הזרמת משאבים עצומה ולהיות גוף ביצוע למימוש המשימות והתקציבים הלאומיים

הצלחה כלכלית ואיכות חיים תלויה **בשיפור איכות תשתיות** (תחבורה, תקשורת, חשמל) – לאשכול תפקיד מרכזי שהוא נדרש לקחת על עצמו בקידום נושאים אלו: **תכנון ארוך טווח** בתחבורה, הבאת תקציבים להשוואת תשתיות תקשורת, הסדרת ייעודי קרקע ובעלויות וביטחון מרחבי

האשכול כלול יוזמות מקומיות רבות ומבורכות הבאות מהרשויות – תפקיד האשכול הוא בסיוע, דחיפה ומתן הקשר אזורי. על כן הוא נדרש להיות **גמיש וקשוב לצרכי השטח** בכ"א ובגישה התפעולית

בטווח הקצר-בינוני – לאשכול תפקיד קריטי במימוש תקציבים קיימים ליצירת אימפקט מיידי.

רק גוף כמו האשכול מסוגל לשמש כגורם **תכלול** של כלל הגופים הרבים והיוזמות בזירות השונות – נדרש כ"א ייעודי לטובת כך

האשכול צריך לקחת על עצמו **קידום תהליכים משני מציאות** בטווח הארוך ולהיות מעורב בהם לעומק (שד"ת, תשתיות תחבורה, ישובים חדשים וכד') לצד הפעילות לטווח הקצר-בינוני

סיכום אסטרטגי – הישגים נלווים בתהליך העבודה

מטרת
התוכנית

בעיות
ואתגרים

עקרונות
התכנית

כיווני
פיתוח
ומיקוד

סיכום
והמלצות

✓ חיזוק מעמד האשכול כגוף מוביל במרחב בעיני הרשויות

✓ יצירת תהליך של שיתוף פעולה אמיתי בין הרשויות לטובת תהליך אזורי

✓ יצירה/עידוד שיח פנימי בתוך האשכול בנושאים אזוריים

✓ חיזוק הקשר עם משרדי הממשלה

✓ תרומה וסנכרון תהליכים אסטרטגיים ותוכניות מקבילות (החלטת ממשלה, עיר שווה, אסטרטגיה למנהלת א.ת.,

המוצר הדרומי וכד')

תודה רבה!